Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

№ 212 (4907).
20 СЕНТЯБРЬ 1982 й, ДУШАНБА
Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлади
Баҳоси 3 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«ПРАВДА» саҳифаларида

◆ Ўртоқ Л. И. Брежневнинг Атом энергияси бўйича Халқаро агентлик Бош конференциясининг XXVI сессияси қатнашчиларига йўллаган табрик телеграммаси эълон қилинган.

◆ Ҳиндистон Бош министри Индира Ганди СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советининг таклифига биноан бугун расмий дўстона визит билан Москвага келади.

◆ «Ишлаб чиқариш маданияти» —газетанинг бугунги бош мақоласи ана шундай номланади.

◆ Мамлакатимиз ҳаётига доир янгиликлар, чет эллардан олинган телеграммалар, спорт хабарлари эълон қилинган.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИ — ҲАЁТГА!

КУЧЛАРНИ БИРЛАШТИРИШ САМАРАСИ

Тошкент тракторсозлари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг яқинда ўз ишини тамомлаган пленуми қарорларини фаннинг ишлаб чиқариш билан алоқасини янада мустаҳкамлаш ва такомиллаштиришнинг жанговар конкрет программаси сифатида кутиб олдилар. Ўзбекистон тракторсозлигининг тўнғичи бўлган Тошкент трактор заводи Улуғ Ватан урушининг оғир йилларида барпо этилиб, урушдан кейинги беш йилликлар давомида ривожланиш йўлига кириб олди. Бу йил биз ана шу корхонанинг 40 йиллигини нишонлаймиз. Бу давр мобайнида завод оддий сабзавот қирқадиган асбоб ишлаб чиқаришдан ҳозирги Т 28х4М ва МТЗ—80х каби мураккаб замонавий техникалар ишлаб чиқаришгача бўлган катта ва мураккаб йўлни босиб ўтди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Министрлар Совети, область ва шаҳар партия комитетлари, область ва шаҳар ижроия комитетларининг доимий ғамхўрлиги ва ёрдами, кўпмингсонли коллективнинг кучғайрати шарофати билан тракторсозлар заводи (эндиликда у Тошкент трактор заводи бирлашмаси деб аталади) Ўзбекистон машинасозлик саноатининг етакчи корхоналаридан бирига айланди.

Фанни ишлаб чиқариш билан боғлаш, унга илғор ғояларни тадбиқ этиш аслида машина ва технологиялар орқали амалга оширилади, деган эди Л. И. Брежнев.

Турдош корхоналар —Владимир ва Минск трактор заводлари, бошқа илмий-тадқиқот, лойиҳа-конструкторлик ва технология ташкилотлари билан мустаҳкам алоқа ва кўп йиллик ҳамкорлик туфайли ана шу муҳим вазифа ҳал этилмоқда.

Корхона коллективи Ватанимиз ва чет эл фан-техникаси ютуқларини жорий этиш, илғор тажрибани кенг қўллаш асосида техника даражасини ошириш, маҳсулотлар сифатини яхшилаш, ишлаб чиқаришни такомиллаштириш бўйича иш олиб бормоқда.

Бу соҳадаги вазифаларни бажаришда илмий тадқиқот ва тажриба-конструкторлик ишларига катта аҳамият бериш муҳим роль ўйнамоқда. Бу борадаги ишларнинг йиллик ҳажми 1 миллион сўмликдан кўпроқни ташкил этмоқда. Бирлашмамиз ҳозирги вақтда Т28Х4М маркали 60 қувватли ва МТЗ—80Х маркали 80 қувватли тракторлар ҳамда пахта ташувчи прицеплар ишлаб чиқармоқда. Халқ хўжалигининг бундай машиналарга эҳтиёжи жуда катта. Шунинг учун ҳам ҳозирча улар ўсиб бораётган агротехника талабларини тўла қондира олмаяпти.

Ана шунинг учун ҳам заводнинг серияли ишлаб чиқариш бўйича конструкторлик бюроси давлат иттифоқ илмий тадқиқот трактор институтлари (НАТИ), Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик машинасозлиги илмий тадқиқот институти ва бошқа ташкилотлар билан ҳамкорликда кенг, тор ва ҳар хил қаторли оралиқлар учун мўлжалланган МТЗ—100Х ва МТЗ—100Х2 маркали 100 қувватли янада қудратли машиналар яратиш бўйича иш олиб бормоқда.

Завод конструкторларининг институтлар ва лойиҳалаш ташкилотлари, «Гидравлика» давлат махсус конструкторлик бюроси, Тошкент политехника институти, Тошкент қишлоқ хўжалигини ирригациялаш ва механизациялаш инженерлари институти, Тошкент автомобиль йўллари институти, Тошкентдаги Давлат махсус конструкторлик бюроси ва бошқа ташкилотлар билан йўлга қўйилган мустаҳкам илмий техник ҳамкорлиги фақатгина анъанавий бўлиб қолмасдан йил сайин янада самарали бўлиб бормоқда. Бу борада 1979—1980 йилларда бажарилган ишларнинг халқ хўжалик иқтисодий самараси 700 минг сўмдан кўпроқни ташкил этди.

Конструкторлик технология ва ташкилий техникавий тадбирлар комплексининг жорий этилиши тракторлар ресурсини 6000 мотосоатга етказиш, техник хизмат кўрсатишда оператив қийинчиликларни камайтириш, машиналарнинг тўла тайёргарлик коэффицентини ошириш имконини берди.

Янги маҳсулотлар ишлаб чиқаришни ўзлаштириш бу борадаги ишларнинг мантиқий хулосасидир.

Ҳозирги пайтда Ленинскдаги прицеп заводида (Тошкент трактор заводи ишлаб чиқариш бирлашмасининг филиали) прицепларнинг пневматик тормоз системаси кузов ҳажми кенгайтирилган янги прицеплар учун қисмлар ишлаб чиқаришга тайёргарлик кўрилмоқда. Ана шу мақсадда прицеп заводи қурилиши амалга оширилмоқда.

Тракторларнинг такомиллаштирилган ва герметизация қилинган кабиналарни серияли ишлаб чиқаришни ўзлаштириш учун заводни реконструкциялашга тайёргарлик бошланди.

Янги маҳсулотларни ишлаб чиқариш билан бирга тайёрланаётган маҳсулотларнинг сифатини ошириш, мавжуд ишлаб чиқаришни такомиллаштиришга ҳам катта эътибор қаратилмоқда.

Тажрибанинг кўрсатишича, илмий техника тараққиётини жорий этишнинг муваффақияти, кўп жиҳатдан корхонани тўла ривожлантиришнинг истиқбол планлаштирилишига боғлиқдир. Ана шу муносабат билан етакчи институтлар иштирокида ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш, қўл меҳнатини қисқартиришга қаратилган тадбирлар ана шу программанинг асосидир.

Масалан, Тошкент бошқаришни автоматлаштириш системаси лойиҳа конструкторлик бюроси ва Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг кибернетика институтлари билан ҳамкорликда заводнинг автоматлашган бошқариш системаси жорий этилди. Бу ишлаб чиқаришни бошқаришнинг 30 дан ортиқ вазифасини ҳал этиш имконини бераяпти. Ҳар куни цехлар ва бўлимларга машина комплектларининг мавжуд номери кўрсатилган машинопрограммалар берилади. Бу программада таъминот ва дефицит аниқ кўрсатилган бўлиб, у планлаштиришни, ҳисоб ва ишлаб чиқаришни ташкил этишни бир қадар соддалаштиради.

«Технолог» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси Трактор ва қишлоқ хўжалик машиналари илмий тадқиқот институти билан ҳамкорликда трансмиссия корпуслари ва лонжеронларга ишлов бериш бўйича автоматлашган линия, барг қирқиш ва деталларни профиллаш бўйича автоматик линиялар яратиш, саноат роботларидан фойдаланиш бўйича комплекслар яратиш бўйича олиб борилаётган ишлар заводни ривожлантиришда муҳим босқич ҳисобланади. Ҳозирги пайтда тўртта ана шундай комплекс фойдаланишга топширилди. Улардан бири иккита прессдан ташкил топган бўлиб, ғилдиракларнинг шпилкаларига ишлов беради. У бутун бир станок участкасининг ўрнини босди. Бу ердаги барча ёрдамчи иш жараёнларини робот ўз зиммасига олди.

Тошкент трактор заводи ишлаб чиқариш коллективи бундан буён ҳам мамлакатимизнинг илмий ташкилотлари билан ҳамкорликни янада кенгайтирадилар ва мустаҳкамлайдилар. Бу тракторсозлар коллективи ўн биринчи беш йилликда амалга оширадиган улкан вазифаларни муваффақиятли бажариш учун зарур шароит ҳисобланади. КПСС XXVI съездининг тарихий қарорларини ҳаётга тадбиқ этаётиб, тошкентлик тракторсозлар кўтаринки кайфият ва ташаббускорлик билан меҳнат қилишмоқда. СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллиги ва ўз корхоналарининг 40 йиллигини зарбдор меҳнатлари билан кутиб олишмоқда.

И. МУСИН,
«Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати.

БИЗ ҲАММАМИЗ — ПАХТАКОРМИЗ

«ОҚ ОЛТИН» — ВАТАНГА

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 18 сентябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(планга нисбатан процент ҳисобида)
Биринчи устун — областлар; иккинчи устун — бир кунда тайёрланган пахта; учинчи устун — мавсум бошидан буён.

Бухоро	1,97	34,02
Хоразм	2,86	31,22
Сурхондарё	1,96	23,06
Навоий	1,18	21,62
ҚҚАССР	2,27	21,53
Андижон	1,14	18,89
Фарғона	1,40	18,87
Тошкент	1,01	18,71
Наманган	1,07	18,67
Қашқадарё	1,35	17,88
Самарқанд	1,00	15,22
Жиззах	0,46	4,55
Сирдарё	0,49	4,49
Республика бўйича:	1,41	19,25
Шу жумладан ингичка толали пахта:		
Наманган	2,64	22,58
Сурхондарё	2,01	19,97
Навоий	1,76	19,95
Бухоро	0,61	15,21
Қашқадарё	0,84	9,72
Республика бўйича:	1,57	16,61

◆ 18 сентябрь эрталабга қадар республика колхоз ва совхозлари тайёрлов пунктларига 1133756 тонна пахта топширдилар. Бир кунлик ўсиш 82847 тоннани ташкил этди.

◆ Мавсум бошидан бери 184629 тонна пахта «зангори кема»лар бункеридан тўкилди. Хоразм области ва Қорақалпоғистон АССР меҳнаткашлари ҳар куни йиллик планга нисбатан 2 процентдан ошириб пахта топширмоқдалар.

◆ Мирзачўл районидаги Сегизбоев номли совхоз механизаторлари 90 та пахта териш машинасини далага олиб чиқдилар. Бу йил улар 8500 тонна пахтани ёки ялпи ҳосилнинг 90 процентини машиналар ёрдамида теришга аҳд қилишган.

◆ Оққўрғон районидаги уч хўжалик — «Ленинизм», «Коммунизм» ва Вотинцев номли хўжаликлар уруғлик пахта тайёрлаш йиллик планини адо этдилар. Бу хўжаликларнинг ҳар бири эл хирмонига 1000 тоннадан аъло сифатли пахта топширди.

Байроқдорлар даласида

Ленин йўли райони 1982 йил мавсуми бошлангандан буён давлатга пахта сотиш юзасидан ғолиб деб топилди ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи билан мукофотланди. Бу муваффақиятга Ленин номли совхоз марди-майдонлари ҳам катта ҳисса қўшдилар.

Совхозда пахта йиғим-терими кўп йиллик синовдан ўтган ипатоволиклар методи асосида олиб борилаяпти. 11 та терим-транспорт отряди ҳамкорликда ишлаётир. Уларга 150 та терим агрегати ва бошқа техника воситалари бириктирилган.

Терим отрядлари ўзаро мусобақа боғлашган. Мусобақа якунлари ҳар беш кунда якунланмоқда. Ғолиб отрядлар кўчма Қизил байроқ ва қимматбаҳо буюмлар билан тақдирланаётир.

ПАХТАКОРЛАР УЧУН

Поп районидаги колхоз ва совхозларнинг 115 та дала шийпонида терим мавсуми бошлангандан буён турли хил озиқ-овқат ва саноат моллари билан савдо қилувчи магазинлар очилди. Шуниси диққатга сазоворки, бу магазинлар теримчилар учун қулай бўлган вақтда ишлайди ҳамда дала яқинида жойлашган. Дала шийпонларининг бўш хоналари магазинлар учун ажратилган, стационар қишлоқ магазинларининг сотувчилари ана шу магазинларда ҳам ишлашади.

(ЎзТАГ).

Долзарб мавзу — ТЎЙЛАРИМИЗ ҲАҚИДА ЎЙЛАРИМИЗ

ТЎЙ ТЎЙДЕК БЎЛСИН...

Раҳмат ФАЙЗИЙ,
Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси, Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофоти лауреати.

Кун оғиб, қуёш бота бошлади. Ҳавонинг ҳарорати ҳам шаҳдидан қайтиб, ором кўчасига кирди, дов-дарахтга шабада тегди. Йироқ-яқиндан ноғоранинг така-туми, сурнай навоси қулоққа чалина бошлади. Сал ўтмай бу ёқимли мусиқа садолари бирин-кетин кўпайди, атроф-теваракдан кела бошлайди. Кечки гира-ширада бу овозларга «ёр-ёру», «тўйлар муборак» уланиб кетади. Қандай ёқимли, таровотли, дилларни қитиқлайдиган, ҳавас уйғотадиган, орзу-ниятларга қанот бахш этадиган, қиз-йигитларимизнинг бир-бирига талпинган кўнгил розларини ғурмушга келтирадиган, ота-оналарнинг келин тушириб, куёв кўришдек эзгу орзуларини қўзғаб, шоширib қўядиган куй, наво, «ёр-ёр»лар...

Тўй — бу шунчаки удумгинамас. Бу — ҳаёт тожи. Инсон зотини қадрлашнинг юксак, олийжаноб тантанаси, тўйи! Дунёда тўй қилмайдиган, уни билмаган халқ, элат бўлмаса керак. Шакли-шамойили турли бўлиши мумкиндиру, аммо таги бир. Икки ёшнинг қовушиши, янги оила туғилиши ҳаммавақт тўй маросими билан нишонланган. Халқимизда тўйхонани чиллали уй деб юритишади. Хонадон қирқ кун мобайнида чароғон, покиза бўлиши, гина-гудрат, диди-хиралик, ёлғон-яшиқларга барҳам берилиши, ичкиликбозлик, беҳуда жанжалга сабаб бўладиган қилиқлар қилишмаслиги лозим бўлади. Бу удумлар ҳам тўйни улуғлаш, уни мўътабар бир маросим деб билишга қаратилган. **Халқимизнинг ҳикматлари, мақол-маталлари, тўй шаънига айтилган гаплар жуда кўп: «Бошинг тўйдан чиқмасин» деб дуо қилишади, қариялар, «Тўй кўргин, ғам кўрмагин», «Топган-тутганинг тўйга буюрсин», «Тўйга етказсин»** сингари ниятлар билан тўйни эъзозлайдилар.

Тўйга не етсин! Тўйнинг ўзимас, унинг дараги ҳам, тўй деган сўзнинг ўзи ҳам киши руҳиятини дарров ўзгартириб юборади, қандайдир ёқимли ҳис-туйғу қўзғаб, дилни равшан қилади, қариндош тугул узоқроқ танишбилиш тўйга айтиб келса ҳам, хийлагача ширин хаёллар оғушида юради, киши.

Тўйнинг ўзи-ку... Нимасини айтасиз, ҳаммасидан ҳам яқин-йироқлар, ёри-дўстлар, қариндош-уруғларнинг қовушишини айтмайсизми, шунисининг ўзи бир олам қувонч. Аҳиллик, ҳамжиҳатлик, меҳмоннавозлик, иззат-икром, одоб-ахлоқ, меҳр-оқибат, хуллас инсон қадрини ҳурматлаш, улуғлашда тўйнинг таъсир кучи, беминнат хизмати беқиёс. Тўйда бўлган ҳар бир киши баҳри-дили очилиб, кўкси тоғдек кўтарилиб тўйхонадан чиқар экан, ўзи ҳам ширин орзу-ният қанотида қушдай енгил тортиб уйига кириб келади.

Ёз фасли, айниқса, кузак палласини тўйлар авжига чиққан фасллар деса бўлади. Маҳаллаларда тўй қиламан деганларнинг рўйхати тугамайди, шанба, якшанба талаш, бегим кунлари ҳам тўйлар ўтказиляпти. Дошқозон, катта самовар, темир ўчоқ, стол, стуллар, сардастурхон, лаган, коса, чойнак-пиёлаларнинг оёқлари ер искамайди, қўллари деворга тегмайди. Кўриниб турибдики, маҳаллалардаги тўй комиссияларининг фаолиятлари роса қизиган, қўллари-қўлларига тегмайди, тўйлар кўплигидан комиссия аъзоларининг баъзилари бир тўйдан чиқиб, иккинчисига югуришади, гоҳида элчи келиб, учинчисига олиб кетади.

Бир куни ўз кўзим билан кўрдим. Ён кўчамиздаги тўйда ўтирган эдик, Низом акага элчи келди. Аввалига уйидан юборишгандир деган хаёл билан, «Кабоб келяпти, бир сих еб кетинг» десак, бўлмади, паст кўчадаги тўйда зарур маслаҳатли иш чиқиб қолганини айтди. Ҳаммамиз Низом акага рухсат бердик. Бошқа маҳаллаларда ҳам худди шундай аҳвол эканлигини кейинчалик шу Низом аканинг ўзлари айтиб бердилар. «Тошкент оқшоми»га келаётган хатларда ҳам худди шу гаплар қайта-қайта такрорланади.

Шу сатрларни ёзаётибману, «тўй», «комиссия» деган сўзлар, уларнинг ёнма-ён туриши мени сал орқага шу икки сўзли иборанинг келиб чиқиши даврига етаклаётипти.

Бир сидра тўйларимиз ҳаддан ташқари дабдаба касб этиб, хонадон, маҳалла тугул катта кўчаларда шаҳарнинг у четидан бу четига усти очиқ машиналарда тик туриб олиб, маст-аласт қийқириқлар билан сайр қилишлар расм бўлганди, сурнай-карнайларнинг баралла янграшлари қулоқни қоматга келтирарди, одамларнинг ғашига тегарди, шаҳримизга келган меҳмонларни ҳайратга соларди. Жамоатчилик, матбуотимиз, радио, телевидение бу ҳолга бефарқ қарамади. Ана шу чоралар натижаси ўлароқ маҳаллаларда, турар-жой кварталларида кўпни кўрган қарияларимиз, Улуғ Ватан уруши ҳамда меҳнат ветеранларимиз, баобрў кишилар бошчилигида тўй комиссиялари тузилдики, бу комиссияларнинг фаолияти тез орада ўз таъсир кучини ўтказди, тўйларимиздаги баъзи ноўрин, ортиқча расмларга барҳам берилди. Эндиликда биз юк машинасида маст-аласт шох ташлаб ўйинга тушиб, бақириб-чақириб бораётган куёвнавкарларни кўрмаймиз, эшитгудек бўлсак ҳам «ким буни ўйлаб чиқарган?» дея ёқа ушлаймиз, хижолат тортамиз.

Худди шунга ўхшаш тўйларнинг поғонали — маслаҳат оши, ЗАГС зиёфати, кичик тўй, қиз оши, катта тўй, наҳорги ош, куёв чақириқ, қуда чақириқ сингари дабдабалар ҳам камайди. Булар ҳаммаси маҳаллалардаги тўй комиссияларининг таъсир кучи, тарбиявий аҳамиятини кўрсатиб турибди. Шаҳар бедарбоза бўлмаганидек, маҳалла активлари, кўпни кўрган отахонларнинг насиҳатлари, йўл-йўриқлари ҳаммавақт ҳар қандай муаммони ҳал этишда бизнинг суянган тоғимиз бўлиб келган, шундай бўлиши ҳам керак. Халқимиз «отанг маҳалла, онанг маҳалла» деб бекорга айтмаган.

Шундай экан, тўйни-тўйдек ўтказиш — бир хонадоннинг иши бўлмай маҳалланинг, унинг активлари, тўй комиссиясининг, демакки жамоатчиликнинг иши бўлмоғи лозим. Тўйнинг тартибли, ортиқча дабдабасиз, хушчақчақ, мазмунли ўтиши, наинки икки ёш қалбида, ота-она қалбида, тўйга қатнашганлар қалбида бир умр сақланиб қоладиган, ҳар эслаганда орзулар қўзғайдиган чиройли тўй бўлишини, хонадон шаънига ҳам, маҳалла шаънига ҳам шараф келтиришини ўйлашимиз керак.

Таассуфки, ҳали ҳам ўз билгича ҳаддан ташқари дабдабали тўй қилиб, ҳаммаёққа жар солиб, тонготаргача маҳалладагиларнинг тинчини бузаётганлар кўпчиликнинг ғашига тегиб, ҳақли суратда норозилик туғдираётганлар бор.

Бундан уч ҳафта муқаддам телевидение ходимлари менга тўйлар ҳақида келаётган хатлар билан бирга, кечагина телефонда олинган бир хабарни айтиб беришган эди. Кейин билсак худди шу тўй ҳақида «Тошкент оқшоми»га ҳам телефон қилишган, кетидан хат юборишган экан. Кўриниб турибдики, битта тўй бир неча хонадоннинг тинчини бузган, ҳаловатини йўқотган.

«Бу кеча бутун оиламиз билан ухламай чиқдик. Қўшни кўчада... бўлган тўй радио карнайлари орқали тун тинчлигини бузиб етти маҳаллага эшитилиб турди. Соат иккиларга борганда тўй тугади чамаси, қадаҳ кўтариб айтилган нутқлар, тўй бошқараётган йигитнинг бачкана, ора-сира беодоб иборалар аралаш «қизиқчиликлари» босилди. Биз бунч ўша радио карнайлари орқали эшитиб сезиб турибмиз. «Ҳай, тўй-тўй-да, бир кеча минг кеча бўлмас» дея болаларни юпатиб, энди ухлармиз деганимизда, яна радио карнайи ишга тушди. Энди микрофонни магнитофонга улаб қўйишди. Тонг отгунча магнитофон лентаси такрор-такрор айланаверди... Тонг ғира-ширасида магнитофон тўхтаб, карнай чалина бошлади, ноғора, чилдирма, сурнай... Бунисн наҳорги ошнинг дабдабаси эди.

Маҳаллачилик, ошга чиқиш лозим. Яширмай айтиб қўя қолай, чиққим келмади. чиқиб шу бемазагарчиликларни қилиб, кўнгилга озор берган ҳаммаҳалламнинг юзини кўриб, тағин асабим қайнамасин дедим. Бусиз ҳам валидол оғзимдан тушмади, чиқишга ҳол ҳам йўқ.

Ҳурматли редакция, бу қандай бедодлик, шаҳар бедарвоза, маҳалла яланглик эмас-ку. Мана ҳозир ёнимда ўтирган қўшнилар ҳам қаттиқ ранжиганликларини айтиб ўтиришибди. Наҳотки бутун маҳалла,— ҳа, ҳа, маҳалланинг энг узоқ кўчасидан ҳам эшитилиб турди-да, иккита карнайни дарахтга ўрнатгандан кейин овози қаёқларга кетмайди дейсиз, — тинчини бузиб, бебошлик қилганларнинг танобини тортиб қўйиш қийин бўлса? Мен-ку кексаман, пенсионерман, эрталаб барвақт ишга борадиганларнинг ҳоли не кечди, баъзи беморларчи, нега шуларни ўйламаймиз? Ҳаммаҳалла деймиз, қўшни деймиз, кўз-кўзга, юз-юзга тушади, деб минг андишага бориб, истиҳола қиламизу, лекин ўзим хон, кўланкам майдон деб кўнглига келганини қиладиганлар андишанинг отини қўрқоқ қўйиб олишади. Маҳалламиз аҳил, яхши, гавжум маҳалла. Бизда ҳам тўй комиссияси бор. Афсус шу комиссия бўшроқ ишлаётипти. Мана бунақангиларга йўл қўйиб бераётипти. Бундай тинчликбузарларни тартибга чақириб қўйишда маъмурий органлар ҳам шуғулланса яхши бўларди. Ахир бу тўй доирасидан чиқиб, жамоат тартибини бузишга айланаяпти-ку. Нега улар бефарқ қарашади?

Ҳурматли редакция, биз телевидениеға ҳам қўнғироқ қилган эдик. Сизларга ҳам мурожаат қилишдан муддао ҳаётимиздаги, удумимиздаги энг қутлуғ тўй маросимини ўз ҳолаганича бузиб, дабдабали, даранг-дурунг билан бетартиб ўтказаётганларни тартибга чақириб қўйилса, деган умиддамиз. Бир чеккаси ҳозирги одобимизга, тузум-тартибимизга, фаровон ва осойишта ҳаётимизга, маданиятимизга ярашмай қолди бу қилиқлар...

Узр, охирги гап: эрталаб ошга борган қўшнимиз гап топиб келди. Тўйхонадан чиқиб, кўчада муштлашишган йигитлардан иккитаси милицияга тушибди. Куёвнинг акаси минган «Москвич»и тунда симёғочга урилиб ағанаб кетибди, ичида ёш болали аёл бор экан, ярадор бўлишибди, аёл оғирроқ дейишди. Хайриятки, омон қолишибди».

Одамийликни қаранг, ўзлари шу тўй туфайли тунни бедор ўтказиб, азият чекишгану, фалокатга учраган тўйбошининг ҳолига ачинишади, омон қолганларидан хурсанд. Яна бунинг устига тўйхона, маҳалла, ўз исм-шарифларини аниқ ёзиб, «тағин буёғини ўзларингиз биласизлар» дея редакцияга ҳавола қилишибди. Отахонларнинг мулоҳазасига биз ҳам қўшилдик, шу важдан ҳурматли газетхон, юқорида хатни кўчириб ёзганимизда маҳалла номини очиқ қолдирган эдик, ҳар қалай янги келин тушган тўйхонани ғамхона қилмайлик, гап эгасини топар. Эҳтимол шу маҳалладан бизга жавоб ҳам келар, деган маслаҳатга келдик редакцияда.

Шу ўринда бир нарса эсимга тушди. Ўтган йили худди шунақанги пишиқчилик пайтида бўлган бир тўйни профессор дўстим гапириб берганди.

(Давоми 3-бетда).

«Бахт саройи»дан биринчи ташлаган қадамларингиз бир умрга хайрли бўлсин, қўшақаринглар, азиз ёшлар!

Ҳ. Шодиев фотоси.

ФУТБОЛ

Кескин курашда

Кеча футбол бўйича 45-СССР чемпионатининг навбатдаги тур учрашувлари бўлиб ўтди. Шу турда Тошкентнинг «Пахтакор» командаси ўз майдонида турнир пешқадамларидан бири — Москванинг «Спартак» командасини қабул қилди. Учрашув кескин кураш вазиятида ўтди. Уйиннинг биринчи ярмида ҳисоб очилгани йўқ. Уйиннинг иккинчи ярмида эса пахтакорчилар капитани А. Якубик яна ўз маҳоратини намойиш этди. У меҳмонлар дарвозасига киритилган жавобсиз икки тўпнинг автори бўлди. Шундай қилиб, «Пахтакор» 2:0 ҳисобида ғалаба қозонди. А. Якубик эса бу йилги чемпионатда киритилган тўплари ҳисобини 18 тага етказди.

Шу турнинг қолган учрашувларида қуйидаги натижалар қайд этилди: «Қайрат» — «Динамо» (Москва)—1:2, «Шахтёр» —«Зенит»—4:3, «Кубань» — «Динамо» (Минск) — 1:3, «Днепр» —«Черноморец» —1:0, «Металлист» —«Динамо» (Киев) —0:0, «Нефтчи»— «Арарат» — 0:1, «Торпедо» (Кутаиси) — «Динамо» (Тбилиси)— 1:0.

Шаҳримиздаги «Малика» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективи йиллик план-топшириқларини муддатидан илгари адо этиш учун социалистик мусобақани тобора кенг қулоч ёйдирмоқда. Шу кунларда корхонада бўлган киши кўплаб меҳнат илғорларини учратади. Улар орасида келгуси йил ҳисобига маҳсулот топшираётган пешқадам ишчилар жуда кўп.

СУРАТДА: корхонанинг илғор ишчиларидан Т. П. Молева ва Р. Маткаримоваларни кўриб турибсиз. Бу пешқадам тўқувчиларнинг ҳар бири нормадаги 2 тўқув машинаси ўрнига 5 машинани бошқармоқда.

В. Сироткин фотоси.

«Тошкент оқшоми» ва «Вечерний Ташкент» газеталари рейди

СУВ ҲАВЗАЛАРИ НЕГА ИФЛОС?

РЕЙД ШУНИ КЎРСАТДИКИ, ШАҲАРДАГИ БИР ҚАТОР КОРХОНАЛАРДА ОҚАВА СУВЛАР ИФЛОСЛИГИЧА, ОЛДИНДАН ЕТАРЛИ ТОЗАЛАНМАСДАН ВА ЗАРАРСИЗЛАНТИРИЛМАСДАН СУВ ҲАВЗАЛАРИГА ТАШЛАНЯПТИ.

КАЛЕНДАРДА сентябрь — кузнинг дастлабки ойи. Бироқ ҳамон осмон мусаффо, қуёш ёздагидек қиздиряпти. Бу демак, шаҳарнинг сув ҳавзаларида биологик жараёнлар давом этяпти. Мана шунинг учун ҳам кўпгина қисми шаҳар орқали ўтадиган сойлар ва каналларнинг ифлосланишига йўл қўймаслик керак. Бундан ташқари шаҳар чеккасидаги айрим корхоналар каналларга ишлаб чиқаришда фойдаланилган сувни оқизиб, унинг тозалиги ҳақида қайғуришмаётир.

Шаҳар санитария-эпидемиология хизмати сигналлари, бизнинг бугунги рейдимиз шундан далолат беряпти.

«УЗБЕКГАЗМАШ» ДА НИМА АНИҚЛАНДИ?

Шу йил сентябрь ойи бошида «Узбекгазмаш» ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош заводига санитария-эпидемиология станциясининг бир гуруҳ ходимлари келишди. Мутахассислар саноат ва хўжалик мақсадларида ишлатилган сувларни тозалайдиган қурилмаларнинг аҳволини кўздан кечиришди. Хўш, улар нималарни аниқлашди?

Душхонадан оқиб чиқадиган сув тўғридан-тўғри корхона ҳовлисидан оқиб ўтадиган Салор каналига оқизилаяпти.

Ошхонадан оқиб чиқадиган сувни тозалайдиган қурилма ҳам жуда эскириб кетган. Хлорли установка ишламаяпти.

Галваника цехида ҳам ишлатилган сувни яхши тозаламай каналга оқизишаяпти.

Сув тозалаш қурилмаларининг каскадли системаси эмал қопламалар цехидан чиқадиган сувни тозалаш керак. Лекин у ифлос бўлиб кетган.

ОГОҲЛАНТИРИШГАНДАН СЎНГ

Ушбу актга қўл қўйган бирлашма директори Ҳ. Мансуров, бош инженери В. Рудометкин комиссия хулосаларини тасдиқлашди, яқин вақтларда зарур ташкилий-техник тадбирлар утказиш бўйича чоралар белгиланади, жумладан, ишлаб чиқаришда фойдаланилган оқава сувларни тозалаш ва зарарсизлантириш бўйича ишлар амалга оширилади, деб ишонтиришди.

Бир ҳафтадан кейин сувни қабул қиладиган ва тиндирадиган металл резервуарларнинг янги системаси ишлай бошлади. Оқава сув ташланадиган канал бетонлаштирилди, хлорли установка созланди, янги йўғон қувурлар ётқизилди. Ҳозир бу участкадан каналга яхшилаб тозаланган ва зарарсизлантирилган сув оқизиляпти.

Белгиланган тадбирлар орасида энг муҳими шундан иборатки, корхона бўйича ишнинг бу соҳасига дахлдор бўлган хизматларнинг фаолиятини тартибга солувчи буйруқ чиқарилди. Тозалаш иншоотлари ва оқава сувларнинг фаолияти учун корхона бош механиги В. Сергеев зиммасига шахсий масъулият юкланди. Ариқлар ва тозалаш системаси территория жиҳатидан участкаларга бўлиниши сабабли, ҳар бир участкага битта масъул шахс бириктилди. Унинг бурчи тиндириш тармоқлари ишини назорат қилишдан ва оқава сувларнинг зарарсизлантирилишини таъминлашдан иборат. Завод лабораторияси зиммасига оқава сувларни мунтазам анализ қилиб бориш, зарур бўлиб қолган пайтларда объектив фактлар асосида чоралар кўриш вазифаси юклатилди.

Уйлаймизки, ишга бундай ёндошиш жуда тўғри. Шу билан бирга шундай савол туғилади. Наҳотки, бу корхоналарнинг раҳбарлари оқава сувларни маълум техник ва биологик талаблар доирасида тозалаш лозимлигини шу пайтгача билишмасди? Бу тадбирларни шаҳар санитария хизмати огоҳлантирмасдан аввал амалга ошириш мумкин эмасмиди? Дарвоқе, бугунги кунда санитария-эпидемиология хизматининг сўнгги актида кўрсатилган нуқсонларнинг ҳаммаси тугатилди, деб бўлмайди. Жумладан, бир қатор участкаларда ишлаб чиқаришдан чиқадиган оқава сувларни биологик зарарсизлантириш бўйича хлорли установка ўрнатилмаган.

ПИВО ЗАВОДИДА АҲВОЛ ҚАЛАЙ?

Мутахассисларнинг фикрича, бир тонна пиво тайёрлаш учун тўрт тонна сув керак бўлади. «Ташкентпиво» бирлашмасига қарашли пойтахтдаги 2-пиво заводида ҳам ҳар тонна пиво тайёрлаш учун тахминан шунча сув ишлатилади.

Йил мобайнида бу ерда 20 миллион литрга яқин алкоголсиз ичимлик ишлаб чиқарилади. Бундан корхонанинг сувга бўлган эҳтиёжи қай даражада эканлигини аниқлаш қийин эмас.

Сув бу ерда технологиянинг муҳим таркибий қисмларидан саналади. У билан дон бир неча марта ювилади, идиш-товоқлар тозаланади, бундан ташқари ундан соф техник мақсадлар учун ҳам фойдаланилади.

Ишлаб чиқаришда фойдаланилган мана шу оқава сувнинг анча қисми тиндиргич орқали дарёга ташлаб юборилади.

Мавжуд технологик занжирда сувни бундай ташлаш зарур ҳам. Чунки бу микрорайонларда шаҳар коллектор-канализация системаси йўқ. Шунинг учун ҳам оқава сувни Бўзсув каналига ташлашдан бошқа илож қолмайди.

Заводда замонавий типдаги тозалаш иншоотлари йўқ. Ягона тиндиргичга (у 20 йил аввал қурилган) ишлаб чиқариш участкаларидан оқава сувлар туширилади. Лекин у 3 метр ер остида жойлашган.

ТАШВИШЛАНИШГА АСОС БОР

Анализ учун сув қандай олинади? У тўғридан-тўғри тиндиргичнинг ўзидан олинади. Бу иш чилвирга боғланган шиша банка ёрдамида амалга оширилади. Табиийки, банка билан тиндиргичнинг юза қисмидан сув олиш мумкин.

Бундан ташқари, технологик лаборатория мудири С. Умарованинг таъкидлашича, оқава сувдан олиб, анализ қилиш лаборатория вазифасига кирмайди. Шунинг учун ҳам бу иш аҳён-аҳёнда амалга оширилади, унинг натижаси ёзиб борилмайди.

Яна бир гап. Дезинфекция қилувчи установкани ишчи А. Блинкова бошқаради. У сувни зарарсизлантирадиган суюқликни кўзи билан чамалаб тайёрлайди. Хлорли суюқлик тайёрлайдиган аппарат эса ишламайди.

Корхонада душхона ҳам бор. У энг оддий санитария талабларига ҳам жавоб бермайди.

Уйлаймизки, корхона раҳбарлари (2-пиво заводи директори Т. Каримов, бош инженери Г. Ефримиди) тартибни йўлга қўйишга қодирдирлар. Бунинг учун Бўзсув каналига оқава сувлар ташланадиган участкада экологик муҳитни муҳофаза қилиш бўйича самарали тадбирлар белгилаш, заводни коллектор системасига улаш масаласини ҳал этиш лозим.

КЎП ЙИЛЛИК «ЖУМБОҚ»

Пойтахтдаги қоғоз фабрикасида янада оғир аҳвол юзага келди. Бу ерда турли хил макулатуралар: целлюлоза (йилига 12 минг тонна), иккиламчи хом ашё, пахта момиги қайта ишланади. Технологик жараёнда целлюлоза, каолин, глинозем, канифолли елим ва бошқа моддалардан фойдаланилади. Жуда кўп сув ишлатиладиган мураккаб техник қайта ишловдан кейин тоза оппоқ қоғоз, шунингдек, халқ хўжалиги маҳсулотларида ишлатиладиган техник картон олинади.

Бу ерда албатта мураккаб тозалаш иншоотларисиз ишлаб бўлмайди. Корхонада шундай иншоотлар, тиндиргичлар, фильтрлар системаси юзага келтирилган. Шунга қарамасдан, Қорасув каналига оқиб тушаётган оқава сувнинг ифлослигини оддий кўз билан кўриш мумкин.

Юзага келган аҳволда ким айбдор? Албатта, биринчи навбатда фабрика раҳбарлари (директори Н. Сайдивалиев, бош инженери Я. Фрайман) айбдордирлар. Шу билан бирга бу жавобни етарли деб бўлмайди. Кейинги чорак аср мобайнида корхона раҳбарлари юзага келган муаммони ҳал этиш учун кўп марталаб уриниб кўришди.

Ярим аср муқаддам собиқ картон фабрикаси базасида қоғоз ишлаб чиқарадиган янги корхона барпо этилди. Ўшанда каскад типидаги тозалаш иншоотлари қурилди. Сув бу ерда тиндирилиб, озми-кўпми тозаланиб, Қорасувга оқизилиб юборилларди.

Лекин шундан бери корхона қуввати анча ўсди, сувдан фойдаланиш ҳажми ҳам кескин ортиб кетди. Тозалаш иншоотлари эса эскичасига қолаверди. Эндиликда улар талабга жавоб бермай қолди.

20 йил муқаддам фильтр-Вако ўрнатилди. Унинг қуввати бир қарашда, ишлаб чиқаришга етарли эди, ҳатто, истиқбол учун ҳам ғам чекмаса бўладигандек эди. Лекин бу фильтрлаш установкаси сувни яхши тозаламас экан.

Масалани икки йўналишда ҳал эта бошлашди. Биринчи варианти ички хўжалик тозалаш иншоотлари қурилишини кўзда тутарди. Иккинчиси, анча мукаммалроғи: канализацион коллектор қуриш йўлидан бориш эди. Бироқ турли ташкилот ва идораларнинг бу масалани ҳал этишга ҳар хил қараши ишни мураккаблаштириб юборди.

БОШИ БЕРК КЎЧАДА

Бундан беш йил муқаддам Иркутскдаги «Сибгипрогум» соҳа институти Тошкент фабрикаси буюртмаси билан ишлаб чиқаришдан чиқадиган сувни тозалайдиган иншоотлар системасининг ишчи лойиҳасини тайёрлади.

Лойиҳа ишлаб чиқариш талабларига тўла жавоб беради ва юзага келган муаммони ҳал этади. 1979 йилнинг февраль ойида Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги министрлигининг сув ресурслари Бош бошқармаси ҳужжатни тасдиқлаётиб, шундай таъкидлади: «Лойиҳада суткасига 5,5 минг кубометр ҳажмида ишлаб чиқариш оқава сувларини тўла тозалаб, каналга оқизиш кўзда тутиладир»».

Министрлик қурилиш учун маблағ ажратди. Лекин объект қурилиши бошланмади. Нима учун? 1980 йил апрель ойида министрликнинг сув ресурслари Бош бошқармаси ички хўжалик сув тозалаш иншоотлари қурилишига берган розилигини бекор қилди ва фабрикага «шаҳар канализациясига уланишни» таклиф этди. Бу пайтда янги техник-ишчи лойиҳада фабрика оқаваларини шаҳар канализациясига улаш кўзда тутилганди. ТашНИИПИ тайёрлаган бу лойиҳада фабрикадан Мунис кўчасига қадар диаметри 2000 миллиметр, узунлиги 4 километр, смета таннархи 3,7 миллион сўм бўлган коллектор қуриш кўзда тутилди.

Лекин бу лойиҳа ҳам амалга ошмай қолди. Чунки коллекторни қуриш Куйбишев шоссесининг ўнг томонидаги барча биноларни — Қорасув кўчасидан Мунис кўчасигача бўлган территорияда бузишни тақозо этарди.

Коллектор қурилиши умумий таннархи фабриканинг жами асосий ишлаб чиқариш фондлари таннархидан икки баравар қимматга тушишини эътиборга олиб, қоғоз саноати министрлиги лойиҳани тасдиқлашдан бош тортди.

1981 йилнинг февраль ойида фабрикада локаль тозалаш иншоотлари қуриш, ундан чиққан сувни шаҳар коллекторига ташлашга қарор қилинди. Шаҳар «Водоканал» тресги дарҳол зарур техник шартларни тайёрлаб берди. 1981 йилнинг июнь ойида архитектура Бош бошқармасига фабрикадан Жарқўрғон кўчасигача 60 сантиметр диаметрда коллектор қуриш лойиҳасини тайёрлаш топшириғи берилди. Иш олдинга силжиётгандек эди.

Бироқ бу ишни бажариш ҳам тўхтаб қолди. Чунки, трассанинг участкаларидан бирини ишлатишнинг техник хулосалари йўқ. Бошқача айтганда, ер ости инженерлик коммуникацияси (алоқа, газ, водопровод йўллари ва бошқаларнинг) ҳужжатлари йўқ.

МУАММОНИ ҚАНДАЙ ҲАЛ ЭТСА БЎЛАДИ?

Бу орада СССР ўрмон-қоғоз саноати министрлиги илгари 1982 йилда локал тозалаш иншоотлари қурилишининг титул рўйхатини тасдиқлади, шу мақсадлар учун маблағлар ажратди. Бундан ташқари Ўзбекистон ССР қурилиш министрлигининг қурилиш ишларини амалга ошириш учун розилиги олинган, барча лойиҳа ҳужжатлари бош пудратчи — «Ташпромстрой» трестига берилганди.

Лекин бу ерда ҳам фабрика йўлига ғов қўйилди. СССР қурилиш министрлиги пудратни ижро учун қабул қилмади.

Ўрмон-қоғоз саноати министрлиги ишнинг муҳимлигини ҳисобга олиб, 1983 йилда маҳаллий тозалаш иншоотлари қурилишининг титул рўйхатини тасдиқлади ва бу ишларни Ўзбекистон ССР қурилиш министрлиги кучи билан бажариш бўйича протокол тузди. Бу йўналишда воқеалар қандай ривожланади, ҳали номаълум. Ҳали қурилишни ким амалга ошириши ҳам номаълум.

Юзага келган мушкул аҳволни бартараф қилиш мумкин. Афтидан, фабрика инженерлик хизмати оқава сувларнинг тозалигини таъминлаш йўлидаги изланишларни давом эттиргани маъқул. Иккинчи томондан, лойиҳалардан биридан фойдаланиб, қурилишни тезлаштиришнинг бошқа бир йўли топилиши лозим. Шаҳар сув ҳавзаларининг тозалигини таъминлаш манфаатлари ана шуни талаб этади.

«Тошкент оқшоми» ва «Вечерний Ташкент» газеталари рейд бригадаси:

С. ЧИНАЕВ,
В. П. Чкалов номли авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси фрезерчиси.

Р. БОБОЖОНОВА,
Е. БУРОБИНА,
Тошкент шаҳар санитария-эпидемиология станциясининг санитария врачлари.

Р. ФАЙЗУЛЛАЕВ,
М. САВЕЛЬЕВ,
«Тошкент оқшоми» ва «Вечерний Ташкент» газеталари мухбирлари.

ФОТОАЙБНОМА
Қоғоз фабрикасидаги тозалаш иншоотлари мана шундай аҳволда.
М. Нуриддинов фотоси.

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ»ДА БОСИЛГАНДАН КЕЙИН

«Ойнасиз вагонлар»

Шу сарлавҳа остида берилган материалда 2-трамвай депосидан айрим трамвай вагонлари ойнасиз маршрутга чиқарилаётгани танқид қилинган эди.

Шаҳар трамвай-троллейбус ишлаб чиқариш бошқармасидан олинган жавобда кўрсатилишича, бу масалада зарур чора-тадбирлар кўрилган. Ишда совуққонлик қилингани учун депо мастери У. Каримжоновга қаттиқ виговор берилган.

«Енгил машина нега бошқа одамга берилди?»

Шаҳардаги молия техникумида ходимларга машина сотиш ишида чалкашликлар ва нуқсонлар борлиги газетанинг юқоридаги сарлавҳали материалида танқид қилинган эди.

Акмал Икромов район партия комитетидан олинган жавобда бу масала район партия комитетининг бюро мажлисида кўрилгани хабар қилинган. Район ижроия комитети ва молия техникумидаги нуқсонлар очиб ташланди. Район ижроия комитети раисининг ўринбосари Э. Сандакбаров ҳамда техникум директори Ш. Насриддиновларга партиявий жазо берилди. Шунингдек, бу масалаларда нуқсонга йўл қўймаслик юзасидан зарур чора-тадбирлар белгиланди.

ЖАҲОН ОЙНАСИ

ТАСС МУХБИРЛАРИ ХАБАР ҚИЛАДИЛАР

ВИЗИТ ЯКУНЛАРИ

КОБУЛ. Бу ерда Осиё ва Африка мамлакатлари бирдамлиги совет комитети делегациясининг АДР тинчлик, бирдамлик ва дўстлик ташкилоти таклифига биноан Афғонистон Демократик Республикасига қилган визити якунлари тўғрисида қўшма ахборот имзоланди.

Ҳужжатда уқтириб ўтилишича, самимий дўстона вазиятда бўлиб ўтган учрашув ва суҳбатлар давомида халқаро проблемалар ҳамда иккала ташкилот ўртасида ҳамкорлик масалалари муҳокама қилинди.

Томонлар АҚШ империалист кучларининг агрессив сиёсати натижасида халқаро кескинлик кучайганлигидан чуқур ташвиш изҳор этдилар ҳамда халқлар тинчлиги ва хавфсизлиги учун курашдаги куч-ғайратларни кўпайтириш кераклигини айтдилар. Улар қуролланиш пойгасини авж олдираётган ҳамда нейтрон ва химиявий қурол ишлаб чиқариш тўғрисида қарор қабул қилган АҚШ ҳукмрон доираларининг милитаристик йўлини қораладилар.

Ҳужжатда КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси Л. И. Брежнев ўртага ташлаган ташаббуслар тўла-тўкис қўллаб-қувватланди.

Суҳбатлар чоғида томонлар Ҳинд океанини демилитарлаштириш, Осиёдаги барча ажнабий ҳарбий базалар тугатилиши учун курашни давом эттириш қатъиятини изҳор этдилар.

Музокара қатнашчилари Яқин Шарқдаги аҳволни ҳам муҳокама қилдилар, бу ердаги аҳволнинг кескинлашуви АҚШ ва Исроил агрессив сиёсатининг ҳамда улар ўртасидаги стратегик ҳамкорлик кенгайтирилганлигининг натижаси бўлганлигини айтдилар. Исроилнинг ҳамма қўшинларини араблардан босиб олинган ерлардан батамом олиб чиқиб кетмай туриб, ва фаластинлик араб халқининг қонуний ҳуқуқларини, шу жумладан унинг мустақил Фаластин давлатини тузиш ҳуқуқини тан олмай туриб, бу регион проблемаларини ҳал этиб бўлмайди, дейишди улар.

Халқлар дўстлиги рамзи

ГАВАНА. «Гранма» газетаси бугунги Тошкентни СССР халқлари бузилмас дўстлигининг, социалистик жамият кишилари бирдамлиги, беҳад имкониятларининг ёрқин рамзи, деб атамоқда. Газетанинг яқинда Ўзбекистон пойтахтига келиб кетган махсус мухбири А. И. Дель Вальенинг берилган мақоласида бу ажойиб шаҳар ҳар қандай ажнабийда унутилмас таассурот қолдиради, дейилади.

«СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллиги» рубрикаси остида берилган бу мақолада бундан 16 йил аввал Тошкент кучли зилзиладан вайрон бўлганлигига ишониш қийин дейилади. Шаҳар қисқа муддат ичида қад кўтариб, аввалгисидан анча гўзал бўлиб қолди, чунки тошкентликларга бутун советлар мамлакати ёрдамга келди. Бугун Тошкентнинг кенг кўчаларидан ўтар экансиз, уларнинг кўплари совет шаҳарлари ва республикаларининг номларида эканлигини, Москва, Ленинград, Украина, Белоруссия деб аталишига беихтиёр кўзингиз тушади. Ўзбекистон пойтахти аҳолисининг шаҳарни тиклашда ёрдам бериш учун советлар мамлакатининг ҳамма чеккаларидан келган минг-минглаб бинокорларга чуқур миннатдорчиликлари ифода этилган.

Совет халқлари катта оиласининг тенг ҳуқуқли аъзоси бўлмиш Ўзбекистон, деб давом қилинади мақолада, 60 йилдан ҳам камроқ вақт ичида қолоқ феодал ўлкадан индустрияси ва қишлоқ хўжалиги илғор юксак даражада ривож топган республикагача йўлни босиб ўтди. Ҳозирги вақтда унда 1500 тадан ортиқ замонавий корхоналар бор. Металлургия, машинасозлик, самолётсозлик, қимматли минералларга ишлов бериш корхоналари бор. Республика Совет Иттифоқининг қарийб учдан икки ҳисса «оқ олтин» етиштириб мамлакат пахтачилиги марказига айланди.

«Гранма» мухбири таъкидлайдики, Ўзбекистон қишлоқ меҳнаткашлари СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллигини муносиб кутиб олиш юзасидан умумхалқ мусобақасига қўшилиб, бу йил рекордли — 1980 йилдагидан ҳам кўпроқ пахта бериш юксак мажбуриятини олганлар. Ўзбекистон бугунги қишлоқ хўжалиги қиёфасини белгилайдиган комбайн ва тракторлар, мураккаб гидроиншоотлар, юқори малакали мутахассислар чуқур революцион ўзгаришлар илгари қолоқлик, қашшоқлик ва эксплуатация ҳукм сурган ернинг қиёфасини нақадар ўзгартириб юбора олишини бутун дунёга очиқ-ойдин намойиш этмоқда, дейилади мақолада.

Мақолада таъкидланадики, Ўзбекистонда ўзбеклардан ташқари юздан ортиқ миллат ва элат вакиллари аҳил яшаб ишламоқдалар.

Совет Ўзбекистони диёри киши ҳайратда қоладиган даражада дилбар ва меҳмондўстдир, деб ёзади «Гранма» мухбири. Бугунги кунда у ерда Осиё, Африка, Европа ва Лотин Америкасидан келган сайёҳларни учратиш мумкин. Республиканинг иқлими Кубадаги Сантьяго Де-Куба шаҳрига жуда ўхшаб кетадиган серқуёш пойтахтида кубалик студентларнинг катта бир группаси ўқимоқда. Куба вакиллари чуқур билим олиб, ватанга қайтиб кетадилар ва бу билимдан социализм қуриш ишида актив фойдаланадилар. Улар серқуёш Ўзбекистон кишиларининг меҳмондўстлигини, шу совет республикасининг ажойиб кишиларидан ғоятда миннатдор эканликларини эслаб юрадилар, деб ёзади пировардида автор.

Англиялик 39 ёшли Том Маклин узунлиги 2,97 метр келадиган ўзининг кичик елканли қайиғида Атлантика океанининг Нюфаундленддан Англия қирғоғигача бўлган масофани 51 кун давомида сузиб ўтди.

СУРАТДА: Том Маклин Англия қирғоғи томон йўналмоқда.

АП—ТАСС телефотоси.

АҚШнинг давлат қарзи

ВАШИНГТОН. Р. Рейган маъмурияти ҳокимият тепасида турган тўрт йил мобайнида АҚШнинг давлат қарзи 500 миллиард доллар миқдорида ортади. 1985 йилда у ақл бовар қилмайдиган миқдорга — 1,7 триллион долларга етади, дейилади АҚШ конгресси бюджет бюросининг бу ерда эълон қилинган маълумотномасида.

Унумсиз ҳарбий харажатлар мамлакат тарихида мисли кўрилмаган даражада кўпайтириб юборилганлиги АҚШдаги қалтис молиявий-иқтисодий қийинчиликларнинг асосий сабабидир. Чунончи, бюронинг маълумотларига қараганда Пентагоннинг харажатлари ўрта ҳисобда йилига 10 процент ортиб бораверади. Муҳим социал программалар эса шафқатсизлик билан қисқартирилади. Ҳужжатда уқтириб ўтилишича, баъзи социал программаларнинг 54 проценти қирқиб ташланади.

Келгуси молия йилида АҚШ давлат бюджетининг камомати сал кам 155 миллиард долларни ташкил этади.

ТАНГ АҲВОЛДА

ПАРИЖ. Франция металлургия саноати бошига тушган танглик тобора кескинлашиб бормоқда. Бу ерда эълон қилинган маълумотларга қараганда, август ойида мамлакатда бултургига нисбатан 33 процент кам пўлат эритилган. Шу 12 ой мобайнида чўян ишлаб чиқариш қарийб 40 процент камайган.

«4» ҒИЛДИРАК» КЛУБИ

ҚЎЛБОЛА МАШИНАЛАР ПАРАДИ

Икки кун мобайнида ДОСААФ Марказий Комитетининг «За рулём» ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг «Техника молодёжи» журналлари томонидан ҳаваскорлар тайёрлаган машиналарда Бутуниттифоқ 16-автомобиль пойгаси қатнашчилари Тошкентда меҳмон бўлдилар.

Бу одатдагидан ташқари автомобиль карвони 30 август куни Москвадан йўлга чиқди. Пойга қатнашчилари ярим ой мобайнида бир неча минг километр масофани босиб утдилар. Улар қумликларда, ёмғирли кунларда, йўл йўқ жойлардан юрган ҳолда жиддий синовдан муваффақиятли ўтдилар. Босиб ўтилган масофа мобайнида улар техник ижодий уюшма ҳаваскорлари, ёшлар билан учрашдилар. Мана ниҳоят автомобиль карвони Тошкентга ҳам етиб келди.

Автомобиль пойгаси қатнашчиларини шаҳар чеккасида Тошкент шаҳар комсомол комитети вакиллари, досаафчилар, автомобиль ҳаваскорлари кутиб олдилар. Колоннани ортларига турли ранг байроқчалар ўрнатилган мотоциклларда ДОСААФ спортчилари бошқардилар. Автомобиль пойгаси қатнашчиларига Тошкентлик қўлбола машина конструкторлари ҳам қўшилдилар.

Шаҳар марказидаги «Ёшлар уйи» олдида пойга қатнашчилари билан тантанали учрашув бўлиб ўтди. Меҳмонларни Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети секретари О. Д. Исмоилов, «Ташсельмаш» заводи созловчиси О. Величко, автомобиль транспорти ва йўллари институти студенти, ҳаваскор-конструктор Т. Рашидовлар қизғин табрикладилар. Шундан сўнг сўз пойга қатнашчиларидан — ВЛКСМ Марказий Комитети бўлим мудири ўринбосари В. А. Малютинга берилди. Меҳмонлар босиб ўтилган масофа тўғрисида, Ўзбекистон пойтахти тўғрисидаги дастлабки таассуротларини ҳаяжон билан ҳикоя қилдилар.

Шундан сўнг қўлбола автомобиллар паради бўлди. Очиғини айтганда, бу жуда ажойиб томоша бўлди. Томошабинлар кўз ўнгида турли хил конструкциядаги, рангдаги, формадаги автомобиллар колоннаси намоён бўлди. Ҳар бир автомобиль ўзига хос бўлиб, оригинал ташқи кўринишга, формага, интерьерга эга эди. Уларнинг двигателларини жойланиши ҳам турличадир: масалан, тбилисилик Игор ва Николай Губаревларнинг машинасини олайлик. Уларнинг машинасини «ўсувчи» деб ҳисобласа ҳам бўлади. Киши диққатини тортадиган томони шундаки, у вездеход ҳам бўлиши мумкин. Москвалик Анатолий Мишуковнинг фургони ҳам ов ва балиқ овига чиқишга жуда яхши мослаштирилган. Москвалик Юрий ва Станислав Алгебраистовларнинг автомобиллари ҳам дизайнер типидаги ажойиб намуналарни эслатади. Ухта шаҳридан келган Александр Кулигиннинг автомобили ҳам кўпларда катта қизиқиш уйғотди. Тошкентликлар унга «21-аср машинаси» дея баҳо бердилар. Чиндан ҳам бу автомобиль ўзининг ташқи кўриниши, интерьерлари, приборларининг оригиналлиги билан ажралиб туради. Салондаги ягона блокда радиоприёмник, магнитофон, телевизор ва ҳатто... электрон ҳисоблаш машинаси ҳам ўрнатилган. Компьютер ёнилғининг сарф бўлиши, босиб ўтилган масофани, маршрутнинг тўғрилигини кўрсатиб туради ва бошқа бир қатор жараёнларни ҳам бажаради.

Бошқа конструкциядаги автомобиллар тўғрисида кейинчалик биз газетамизнинг «4» ғилдирак» клуби рубрикаси остида бериладиган материалларда батафсил маълумот берамиз.

Хулосамизда сўзни ВЛКСМ Марказий Комитетининг «Техника молодёжи» журнали бош редактори В. Д. Захарченкога берамиз.

— Қадимги ва адабий навқирон Тошкентга келганлигимиздан жуда хурсандмиз. Шаҳар ўзининг архитектурага бойлиги, аҳолисининг меҳмондўстлиги билан бизни ҳайратда қолдирди. Республикангизда «оқ олтин» хирмонини бунёд этиш учун қизғин кураш кетаётганлигини ва «оқ олтин» хирмони 1 миллион тоннага етганлигини эшитиб ғоят хурсанд бўлдик. Тошкентлик автомобиль техникаси ҳаваскорлари вакиллари билан бўлган учрашувдан ҳам зўр қониқиш олдик. Улардан бири Темур Рашидов билан танишдим. У ўзининг катта акаси Камол ва Олег Остроглазов билан биргаликда «Ўзбекистон» автомобилини яратибди. Жуда ажойиб машина. У бизнинг автомобиль пойгамиз иштирокчиси бўлса арзийди.

Кейинги куни автомобиль карвони яна сафарга — Ленинободга қараб йўл олди. Оқ йўл, қўлбола автомобиль ихлосмандлари!

В. СТУЛИН.

ТЎЙ ТЎЙДЕК БЎЛСИН...

(Давоми. Боши 1-бетда).

«Душанба куни шифохонада палаталарга обходга кирдим. Қайси бирига кирмай беморларнинг мижжаларида, қовоқларида, кўзларида бир хил аломатни кўрдим. Бироқ бирорта бемордан кўзлари ҳақида шикоят эшитмадим. Кейин суриштириб билсам, шифохона ёнидаги хонадонда тонг отаргача радио карнайидан ноғора, чилдирма, ашула янграб турган, беморлар мижжа қоқмай чиққан. Одамларимизнинг ҳимматларини қарангки, бирорта бемор шикоят қилмаса-я. Халқимиз тўйни, тўйхонани шунчалик эъзозлайди-ю, лекин баъзи манманлар иззатларини билмай кўпчиликни ранжитади», дейди профессор.

Энди, отахонлар йўллаган хатнинг бир жиҳатига эътибор берайлик. **«Ҳаётимизга, маданиятимизга ярашмай қолди»**, дейишибди. Жуда тўғри гап. Шу ўринда бир савол туғилади: ким, қачон ўйлаб чиқарган бунақанги дабдабали тўйларни. Ҳеч ким жавоб беролмайди, борди-ю, жавоб берадиганлар топилса «миллий расм», «ота-боболаримиздан қолган удум» деб корчалонлик қилишади. Юмшоқ қилиб айтганда бундай дейиш хайрли ва мўътабар тўй маросимларига, демакки халқимиз удумига туҳматдан бошқа гап эмас. Тўйларимиз қандай ўтарди? Ўзлари шундай қилган, ёки кўрган табаррук қарияларимиздан сўранг, айтиб беришади: азоб-азоб совчиларга эди: йиллаб қатнашарди. «Бир-икки кавш-махсини йиртдим», деган ибора шундан қолган. Ахир ҳамма аёллар, қизалоқларгача паранжида, тўрт девор ичида бўлгандан кейин нима қилишарди? Ҳозирги совчилар роҳатда-ку, нолишмаса ҳам бўлади.

Шундай қилиб, тўй унаштиришдан бошланарди. «Патир ушатиш», «оқ ўраш» девгани шунинг белгиси. Шундан кейин тўй куни белгиланарди. Куёв бир жўраси билан отда тўйга айтгани юрарди. Борган жойида эшикка чиққан қариндош ёки дўстига одоб юзасидан куёвнинг ўртоғи гап бошлайди. «Келар якшанба куни дўстимизникига марҳамат қиласиз. Ҳам тўй, ҳам никоҳ». Эътибор беринг-а, тўй ҳам, никоҳ ҳам бир кунда. Ҳатто баъзилари куёв чарлар ҳам ичида деб хабар қиларди яқинларига. Шундан куёв томон айтилган якшанба куни кундузи тўй юборади, кечқурун ёру дўстлари билан сурнай чалиб қизникига кириб боради. Зинҳор карнай чалинмасди. Никоҳ шу ерда, айвонда ҳамманинг олдида ўқиларди. Қуюқ-суюқ тановул қилиниб, куёвга сарупо кийдирилгандан кейин, ҳовлида қизнинг онаси, янгалари, қариндош-уруғлар куёвни ўртага олиб бир чеккадан кўришади, муборакбод қилинади, яхши тилаклар тилаб бошидан сочқи сочишади. Аёллар яхши ният билан сочқиларни— танга, чақа, ширинликларни талашиб олишади. Куёв чарлар, юз кўришиши дегани шу бўлади.

Қаранг-а, бир кунда тўй, никоҳ, ЗАГСдан ўтиш, юз кўришиш, чарлар, яъни куёв чақириқ, ҳаммаси бўлиб, бизнинг кунларга қиёс қилганда бешта маросим бир кунда ўтди. Буёғини ҳам айтиб қўя қолайлик. Тўй дастурхонсиз бўлмайди. Бунисини айтишга ҳожат йўқ. Фақат иссиқ таомни айтиб ўтмоқчимиз. Шу куни икки қуданикида— куёвникида кундузи тўй юбориш маросими билан ош тортилади (маҳалла ва қариндошлар бўлади. зинҳор бутун даҳаю, етти маҳаллани айтилмайди тўй ошига), кечқурун қизникига жўнаш олдидан шўрва тортилади. Қизникида суюқ таом, кетидан ош тортилади. Агар орасида чучвара ҳам тортилса, демак куёв чарлари ичида бўлгани бўлади. Келин келиб, куёв билан гўшангага кириб кетгач, мохора тортилади.

Азиз газетхон! Билиб турибман, автор сал майдалаштириб юбормадими, деган фикр хаёлингиздан ўтди. Камина буни атайи санаб ўтди. Боиси шуки, мана шу келтирилган тўй маросимидаги тартиб-таомдан тортиб сурнайгача, дастурхондан сочқи сочишгача бўлган расмлар барча учун баробар, ҳеч ким уни бузмаслиги лозим эди, яъни манманлик қилмаслиги лозим эди, акс ҳолда дарров маҳаллага, гузарга тарқалар, масхара бўларди. Мабодо шунга ҳам қурби етмаганлар икки лаган ош қилиб, қўшнисини чақириб, икки ёшнинг бошини қовуштирса, бундай никоҳни масхара қилишмас, мақтаб гапиришарди, «яхши қилибди, савоб иш қилибди, барака топсин» деган дуо ёғиларди.

Кези келганда, импортний мебель талаб қиладиган баъзи танноз қизларимизга, «яшик-яшик ичкилик, бутун бир оркестр бўлмаса тўй бўлмайди» дейдиган тантиқ йигитларимизга таъна қилибмас, қулоқларига айтиб қўядиган гап чиқиб қолди. Илгарилари ҳар маҳаллада куёв сарупо бўларди, бугунги ибора билан айтганда дежурний ё прокат сарупо. Қурби етмаганлар шу сарупода гўшангага кириб, эртасига қайтиб берарди. Кўпчилик келинчаклар чарлари ўтиши билан хонасига ёпган молларини бир чеккадан эгаларига тарқатарди. Қўлидаги куёв солган узук ҳам омонат бўларди. Бир гапи деб эслатиб қўйдик-да. Буёқда тўй қолиб кетди...

Шундай қилиб қош қорайганда ҳовлисига кириб келган куёвни ҳовлидаги гулхан ёнига қават-қават кўрпачали курсига ўтқазиб, қўлига чақалоқ беришарди, бошидан сочқи сочиларди. Кетма-кет бошларига палак тортиб ёр-ёр айтиб, қизлар кириб келишади. Гулхан атрофида ўйин-кулги давом этади. Хуфтонга қолмай ҳовлидаги маросимлар тугаб, келин-куёвни ичкарига олиб киришади. Икки ёшни ўз ҳолига қўйишади.

Мана, расмана миллий тўйларимиз шундай ўтарди. Келин тушган хонадондан тонг отаргача чироқ ўчмасди-ю, хоналарда аёлларнинг қувноқ гурунглари, «туғди-туғди», «бешикка солиш»га ўхшаш расмлари, ўйинга тушиб, лапар айтган овозлари кўча тугул ҳовлига зўрға эшитиларди.

Ўттизинчи йилларга келиб, хотин-қизлар озодлиги туфайли тўйларимизда катта ўзгаришлар бўлди. Янги, қизил тўй деб ном олган ўша тўйлар ҳам ниҳоятда ихчам ўтарди. ЗАГСга қизнинг янгаси, куёвнинг ўртоғи бориши кифоя эди. Маҳалла, мактаблардаги ҳаваскорлик тўгараклари тўйларда хизмат қилишарди. Шуни айтиш керакки, бундай бадиий ҳаваскорлик тўгарагининг («Санои нафис тўгараги» ҳам деб юритиларди) аъзолари тўйларда хизмат қилишни ўзларига катта шараф деб билишарди, бажонидил хизмат қилишарди, тама деган нарсани ўйлашмасди. **Бу янгича тўйлар ҳам боя айтганимиздек бир кунда, ҳам тўй, ҳам никоҳ: куёв чарлари, юз кўрар, қиз чарлари ҳам ичида бўларди.** Кези келганда шуни ҳам айтиб ўтмоқчимиз. Мана шу қизил тўйларда йигитлар бир томон, қизлар бир томон бўлиб ёр-ёр айтишарди. Жуда чиройли бўларди, қариялар ҳам ёшларга қўшилиб айтишарди. Яна бир яхши расм бор эди. Икки аёл қуда икки ёнида —бири куёви ёнида, бири келини ёнида столда ўтирганларнинг олдиларига бориб, келин-куёвни салом қилдиришарди. Қандай чиройли расм. Ёҳуд гулхан атрофида, аввалари куёв ўтқизилса, ҳозир етти қават кўрпачага келин-куёвни ўтказиб қўлига чақалоқ тутказиб, сочқи сочилса— бу фақат чиройли манзара, маросимнинг ҳусни бўлиб тушмасдан катта тарбиявий аҳамияти ҳам бор-ку.

Кўриниб турибдики, юқоридаги каби дабдабали тўйлар, одамларнинг ғашига тегадиган, оромини бузадиган тўйлар баъзилар айтган миллий удумимиз эмас, манманлик, ҳурматсизлик, жамоат тартибини менсимасликдан келиб чиққан ўзбошимча тўйлардир.

Биз бу лавҳада тўйлардаги ортиқча исрофгарчиликлар, саёқ созанда хонандалар ижросидаги саёз, баъзан эса беҳаё, ёшлар орасида айтиб бўлмайдиган ашулалар ҳақида, баъзи ота-оналар хоҳиши билан бўладиган зўрма-зўраки тўйлар ва уларнинг хунук оқибатлари ҳақида тўхталмадик. Назаримизда, булар алоҳида-алоҳида фикр юритиш лозим бўлган гаплар.

Азизлар, ҳаммамиз ҳам тўй кўрган, тўйни орзу қилганлармиз. Давримизга, ҳаётимизга, маданиятимизга тўй жуда ҳам ярашади. Бу мулоҳазаларни сизга ҳавола қилишимиздан мақсад ҳам шуки, тўйларимизни давримизга ярашадиган чиройли, ихчам, эсда қоладиган, одамларда тўйга ҳавас уйғотадиган қилиб ўтказайлик. Бу ҳаммаси ўзимизга боғлиқ.

ОИЛА БАХТИ ҲАҚИДА

Хотин олмоқчи бўлсанг, унинг молини талаб қилмагил. Хотиннинг табиати тоза, дили тоза бўлса эрига дўст бўлғай. Ҳаёли, ўзини тута оладиган, молни яхши сақловчи бўлиши лозим. Дебдиларким, яхши хотин эрининг ва умрнинг роҳати бўлур... Дўст бўлмаган, уй-рўзғорини билмайдиган хотиндан қочгил. Эр ва хотин — иккови рўзғорни яхши билса, тезда бир-бирига банд бўлиб қолади. Хотин камолга етган, оқила, опасининг уй хўжаси, отасининг уй бошлиғи эканини кўрган ва билган бўлиши лозим.

Кайковус ибн ВУШМАГИР.

●

Яхши оила қурмоқ учун биргина муҳаббат кифоя эмас. Шундай ҳам бўлади: бир-бирларини севадилар, турмуш қуришни билмайдилар. Оила учун курашмоқ лозим.

А. КОРНЕЙЧУК.

●

Мен ёшларни эҳтиёткор бўлишга чақираман: тамакорлик билан қилинган никоҳ — қабиҳ никоҳдир.

П. ФИЛОНОВИЧ.

●

Доимо кулиб юрувчи эрнинг хотини дунёда энг яхши хотиндир.

А. ФИРДАВСИЙ.

●

Ёмон келин — эрни, ёмон куёв элни бузади.

●

Яхши хотин — жаннат, ёмон хотин — кулфат.

●

Муҳаббатни билган доно, муҳаббатни билмаган— нодон.

Бахтиёр замонамизга, шодиёна тўйларимизга жозибали рақслар ярашади.

М. Нуриддинов фотоэтюди.

КЕЛАЖАК ДОРИ-ДАРМОНЛАРИ

МЕДИЦИНА ПОЛИМЕРЛАРИ

Улуғ рус олими Ломоносовнинг химия инсоният ҳаётига кенг сингиб кетади, деб айтган доно сўзлари чинакам ҳақиқатга айланди. Йигирманчи асрда бутун химиянинг инсоният юмушида тутган салмоғи шунчалик ошиб кетдики, натижада биз химия оғиримизни енгил қилаяпти деб айтишга одатланиб кетганмиз. Совет химияси кўпгина йўналишлар бўйича жаҳонда илғор марраға чиқиб олганлигини қувонч билан тан олиш керак. Ўрта Осиёда химия фанининг тараққиёти тўғрисида гапирар эканмиз, Улуғ Октябрь социалистик революциясига қадар бирорта химия корхонаси бўлмаган ўлка бугунги кунда химия индустриясининг йирик марказига айланганлигини айтиб ўтишнинг ўзи кифоя. Ўзбекистон химия саноати бугунги кунда республика экономикасида етакчи ўринлардан бирини эгаллаб, республикани фақатгина «оқ олтин» ўлкасигина эмас, балки катта химия диёрига айлантириб юборди. Химия полимерлари соҳасининг жаҳоншумул шуҳрат қозонганлиги ҳақида гапирадиган бўлсак чиндан ҳам химиянинг турмушимизга таъсири ғоятда улкан. Полимерлар ҳамма жойда— турмушда ва техникада, қишлоқ хўжалигида ва медицинада бизга ҳамроҳ бўляпти. Булар сунъий тола ва чармлар, бўёқлар ва смолалар, линолеумли қоплама ва пластмассалардир. Полимерлар кундалик турмушимизга тўла маънода сингиб, уни қулай, чидамли, жозибали қиляпти. Полимерлар химияси химия фанининг чинакам илғор отряди ҳисобланиб бугунги кунда юксак марраларни эгалламоқда. Медицина полимерли елимлари, сунъий қон томирлари, «сунъий ўпка» аппаратини яратиш борасида ўзининг нодир ишлари билан машҳур бўлиб кетган СССР Фанлар академияси юқори молекулярли бирикмалар химияси илмий кенгаши раиси, СССР Фанлар академияси академиги В. В. Коршакнинг шу масала юзасидан айтган фикрлари қизиқарлидир:

— Полимерлар фани ва техникасининг кейинги пайтларда кузатилаётган жадал ривожланиши янги полимерлар ва полимер материалларни кўп миқдорда пайдо бўлишига олиб келмоқда. Бу полимерлар саноат ва халқ хўжалигининг турли соҳаларига кенг татбиқ этилмоқда. Медицинада катта самара бераётган юксак молекулярли материаллардан фойдаланиш алоҳида қизиқиш уйғотмоқда. Медицина мақсадида ишлатилган полимерлар ривожланишининг дастлабки даврида фақат маълум бўлган материалларнинг ўрнини босар эди. Бироқ медицина полимерли материаллар олдига янада кўпроқ мураккаб талабларни қўйдики, натижада ҳозирги пайтда фаннинг янги соҳаси пайдо бўлиб, унинг олдида полимерларнинг тирик организм тўқимаси билан ўзаро муносабатини ўрганиш вазифаси турибди. Бунинг асосида медицинанинг катта доирадаги проблемаларини ҳал этиш учун ярқли бўлган махсус юксак молекулярли материаллар яратилиши мумкин.

Бугунги кунимизда полимерли материаллар инсоният юрак, ўпка, буйрак, жигар каби аъзоларини яратиш мақсадида ишлатилмоқда. Бунда тирик организм тўқималари билан узоқ вақт алоқада бўладиган полимерларни яратиш масалалари ҳал этилиб борилмоқда ва аксинча маълум оралиқ вақти ўтгандан кейин организмга шимилиб ва батамом йўқолиб кетадиган полимерлар ҳам яратилди. Қон ивишиб қолганда (тромбоз) қондаги оқсилга таъсир этмайдиган тромборезистентли материаллар, яъни полимерларни яратиш муҳим проблемадир. Бу соҳада жарроҳлик операциясида елимларни қўллаш қизиқарли йўналиш бўлмоқда. СССР Фанлар академияси элементоорганик бирикмалар институтида ишлаб чиқилган, амалда шу заҳотиёқ қотадиган «Циакрин» медицина елими турли жарроҳлик операцияларини бажариш имконини беради.

Самарқандда медицина полимерлари махсус мактаби машғулотининг ўтказилиши шубҳасиз, бу соҳада мутахассислар доирасини кенгайтиради, уларнинг билимини чуқурлаштиради, унинг бугунги кунда муҳимлиги медицина полимерларининг истиқболи катталигидан далолат беради.

Ҳа, полимерлар бугунги кунда яна бир ғоятда муҳим вазифани бажармоқда. Улар совет кишиси саломатлиги курашига актив қўшилди. Инсоният билимининг икки қадимий соҳаси —химия ва медицина муштараклиги ўзининг ажойиб самарасини бермоқдаки, натижада янги дори-дармонлар яратилмоқда. Химиклар ўз лабораториясида медикларнинг бевосита «топшириғи» бўйича янги-янги дориларни кашф этмоқдалар, шифокорлар эса ўз навбатида ҳар бир янги дорини синчковлик билан ўрганиб медицина практикасида қўллаш учун «оқ йўл» тиламоқдалар.

Инсоният ўз тараққиётининг барча даврларида касалликларни даволашда турли химиявий бирикмаларнинг ёрдамига мурожаат этди. Дори-дармон терапеясининг улкан муваффақиятларини синтетик дори-дармонлар билан ҳаққоний равишда боғлашмоқда. Лекин кейинги ўн беш йил дори-дармон препаратларини яратиш —дори-дармонли полимерлар янги даври бўлди.

Ўзбекистонда бу соҳадаги ишлар Ўзбекистон ССР Фанлар академияси системаси— биоорганик химия институтида ва полимерлар химияси ва физикаси институтида, В. И. Ленин номли Тошкент Давлат университети медицина полимерлари илмий-тадқиқот лабораториясида, химия ва целлюлоза технологияси илмий-тадқиқот институтида мунтазам олиб борилмоқда. Дори-дармонли полимерларни яратишда эришилган муваффақиятлар 1978 йилда Тошкент шаҳрида бўлиб ўтган «Макро-78» халқаро анжуманида ёрқин намойиш этилди. Ана шу анжуманнинг ишида актив қатнашган Ўзбекистон химиклари дори-дармонли полимерлар ҳосил қилишдаги ютуқларини кўрсатдилар. Полимерларнинг қон билан монандлиги, синтетик полимерларнинг инсон организмида қон билан яшай олиши каби замонавий химия ва медицина учун муҳим бўлган илмий тадқиқотлари медицина полимерларини амалда қўллашнинг истиқболини очиб берган СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Н. А. Платэга сўз берамиз.

— Бу ерда биринчи Бутуниттифоқ медицина полимерлари мактаб-семинари ўтказилиши Ўзбекистон олимларининг дори-дармонли полимерлар ҳосил этишда эришган муваффақиятларини тан олишдир. СССР Фанлар академиясининг юксак молекулярли бирикмалар илмий кенгаши ва СССР Министрлар Совети фан ва техника давлат комитети илмий кенгаши ҳамкорликда қабул қилган қарорига биноан мактаб-семинар Самарқандда шу йилнинг 20 сентябридан 30 сентябригача ўтказилади.

— Республикада медицина полимерлари соҳасида, жумладан Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг илмий-тадқиқот институтлари — биоорганик химия институтида ва полимерлар химияси ва физикаси институтида олиб борилаётган қизиқарли ва истиқболли ечимларни алоҳида таъкидлаб ўтиш лозим. Бу институтларнинг илмий изланишлари аниқ амалий йўналишда бўлиб, кенг кўламлиги ва ягоналиги билан ажралиб туради.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси биоорганик химия институтида янги физиологик актив полимерлар соҳасида асосли тадқиқотлар олиб борилмоқда. Институт химиклари Тошкент Давлат медицина институти мутахассислари ва Москва вирусологлари билан ҳамкорликда медицина практикасида фойдаланилаётган бир қатор янги дори-дармон препаратларини яратдилар.

— КПССнинг кейинги съездлари материалларида етук социализм даврида фан ва техника тараққиётининг асосий вазифалари белгилаб берилган, —дейди институт директори, СССР ва ЎзССР Фанлар академиялари академиги, Ўзбекистон Фанлар академияси президенти О. С. Содиқов.— Ҳозирда аниқ ишлаб чиқариш қудратига айланган фан халқ хўжалигини ривожлантиришда, беш йиллик планларнинг муваффақиятли бажарилишида етакчи аҳамият касб этмоқда. Республикада катта илмий куч-қудрат мужассамлашган.

Самарқандда бўладиган семинарда медицина полимерларини яратиш бўйича ишлари иттифоқимизда ва чет элларда кенг танилган, химия ва медицина соҳилларининг етакчи олимлари: СССР Медицина фанлари академияси академиги, Бутуниттифоқ кардиология илмий маркази бош директори Е. И. Чазов, СССР фан ва техника Давлат комитети «Медицина мақсадидаги синтетик полимерлар» илмий кенгаши раиси, СССР Фанлари академияси мухбир аъзоси Н. А. Платэ, СССР Медина фанлари академияси академиги Р. В. Петров, СССР Фанлари академияси мухбир аъзолари В. А. Кабанов, профессор Р. М. Ҳаитов ва бошқалар докладлар қиладилар. Ўзбекистон химиклари медицина полимерлари соҳасидаги ўз ишлари ҳақида ҳикоя қилиб берадилар.

Химия ва целлюлоза технологияси илмий-тадқиқот институти фаолияти тўғрисида унинг раҳбари, Ўзбекистон ССР Фанлари академияси академиги Х. У. Усмонов бундай дейди:

—Биз медицина практикаси учун муҳим бўлган қатор нодир материаллар, эндопротезлаш учун медицина полимерлари яратиш устида ишлаётирмиз.

Хирургларга жуда ҳам керак бўладиган томирлар ичидаги эмболсимон полимерли «тўсиқчалар»ни яратиш ишида истиқболли ечимлар олиб борилмоқда. Бир қатор янги препаратларни олишга эришдик. Бунда табиий шифобахш моддаларни табиий полимерни целлюлозага «ўтказиб», целлюлоза асосида юксак самарали полимерли шифобахш препаратларни изчил ҳосил қилиш мумкинлиги исботланди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси академиги У. О. Орипов раҳбарлигида Тошкентда ташкил этилган проблемали лабораторияда аъзолар ва тўқималарни кўчириб ўтказишда тўқималар битишмаслигининг олдини олиш бўйича илмий тадқиқотлар олиб борилмоқда. Маълумки, бундай кўчириб ўтказишлар йўлида биологик тўсиқ — иммунитет туради. Лаборатория ходимлари Ўзбекистон ССР Фанлар академияси биоорганик химия институти олимлари билан ҳамкорликда иммунитетни бартараф этишга қаратилган йигирмадан зиёд препаратни ҳосил қилдилар. Шулардан бири, мамлакатимизда биринчи марта яратилган иммуносупрессор — батриден бўлиб, ҳозирда у Тошкент Москва ва Иттифоқимизнинг бошқа шаҳарлари клиникаларида қўлланилмоқда.

— Бизнинг бу муваффақиятларимиз — марказий ва республика илмий-тадқиқот муассасалари медиклари ва химиклари билан олиб борилган ижодий ҳамкорликнинг ёрқин самарасидир, — деб таъкидлайди У. А. Орипов, — айниқса илмий тадқиқотлари ноинфекцион иммунолия ва иммуногенетикага бағишланиб ва бу тадқиқотлари жаҳонда тан олинган иттифоқимизнинг етук иммунологи — СССР Медицина фанлари академиясининг академиги ва оширилган самарали сунъий вакциналар яратиш принциплари устида муваффақиятли ишлаётган унинг ҳамкасблари — СССР Фанлар академияси мухбир аъзоси, химик В. А. Кабанов ва профессор Р. М. Хаитов сингари Москванинг йирик мутахассислари билан олиб борган илмий алоқаларимиз ана шу умумий ишимизда бебаҳо бўлди.

Иммуногез жараёнларини стимуллаштириладиган юксак молекулярли бирикмаларни ҳосил қиляпмиз ва изланяпмиз. Ана шу проблемаларни ҳал этиш мақсадида СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги биофизика институти, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси полимерлар химияси ва физикаси институти билан боғланганмиз. Бу тема фан ва техника Давлат комитети топшириғи асосида бажарилмоқда.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси полимерлар химияси ва физикаси институти янги физиологик актив полимерлар ҳосил қилиш таркибини ҳар томонлама тадбиқ этиш ва натижаларни халқ хўжалигининг турли соҳаларида тадбиқ этишни ўзининг асосий вазифаларидан бири деб ҳисобламоқда. Институт — Ўзбекистон ССР Фанлар академияси системасида энг ёш бўлишига қарамай, унинг олимлари 60 га яқин янги медицина полимерларини ҳосил қилдилар. Тадқиқотлар натижаси шуни кўрсатмоқдаки, бу кашфиётларнинг кўпчилиги медицинада, қишлоқ хўжалигида ва халқ хўжалигининг бошқа соҳаларида муваффақиятли қўлланилиши мумкин. Институт лабораторияларида ҳосил қилинган дори-дармонлар группаси қонни турли заҳарли моддалардан тозалаб, унинг софлигини стимуллаштиради. Тадқиқотларнинг кўрсатишича, улар юрак-томир системасига ижобий таъсир кўрсатиб, юрак ҳаракатини ростлайди. Улар яқин вақтлар ичида медицина практикасида тадбиқ этилишига ишонч ҳосил қилиш мумкин.

— Тошкент медицина институти, СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги биофизика институти билан ҳамкорликда олиб борилган ишлар бир қатор медицина препаратларини яратишни таъминлади, — деб ҳикоя қилади полимерлар химияси ва физикаси институти директори С. Ш. Рашидова, — натижада полимерли фармокология ва металлотерапиянинг баъзи масалалари — таркибида металл, шу жумладан полимер характерида бўлган препаратлар, комплексли қўшилмалар ёрдамида турли хасталикларни даволашнинг янги усули муваффақиятли ҳал этилди. Химиклар ва медикларнинг ҳамкорлигида ишлаб чиқилган бу препаратлар қишлоқ хўжалиги учун ҳам муҳимдир.

Ишончимиз комилки, институтимиз билан алоқада бўлган ва Тошкентда жойлашган Бутуниттифоқ медицина саноати илмий-тадқиқот химия-технология институти медицина полимерларини ҳосил қилиш технологияси ишларига қўшилади.

Тошкент Давлат университетининг профессор У. Н. Мусаев раҳбарлик қилаётган медицина полимерлари илмий-тадқиқот лабораториясида қизиқарли ишлар олиб борилмоқда. Полимерларни медицинада қўллаш соҳасида олиб борган кашфиётлари учун лаборатория ходимларига қирққа яқин авторлик гувоҳномаси берилган.

Шубҳасиз, программасига медицина полимерлари барча бўлимлари бўйича мамлакат йирик мутахассисларининг ахборотларини қамраб олган, бугун очиладиган Бутуниттифоқ биринчи мактаб-семинари унинг барча қатнашчилари учун бебаҳо тажриба мактаби бўлиб қолади, республикамизда медицина полимерлари соҳасидаги тадқиқотларни янада тезлаштиришга монанд бўладиган яқин муносабатларни ўрнатиш имконини беради.

Т. БАҲРОМИЙ.

* * *

СУРАТДА: Ўзбекистон ССР Фанлар академияси полимерлар химияси ва физикаси институтининг ходимлари Г. Муталшайхов, М. Розиқбердиев ва бош агроном Ф. Аннамуродов институтнинг тажриба далаларидан бирида.

Д. Аҳмедов фотоси.

ТО СПРАВКАЛАР БЮРОСИ

ХАТЛАРГА ЖАВОБ БЕРАМИЗ

С. НИЁЗОВА: Газеталарда бир ёшгача бўлган болани парвариш қилган оналарга нафақа тўланиши тўғрисида қарор қабул қилинган деб ўқидим. Айтингчи, бу қарор барчага тадбиқ этиладими? Буни сўрашимнинг сабаби шундаки, мен ишламайман, балки институтда ўқийман. Шу боисдан бундай нафақалар бизга ўхшаш аёлларга ҳам бериладими? Шуни билмоқчи эдим.

Жавоб: ВЦСПС Президиуми томонидан қабул қилинган қарорда бир ёшгача бўлган болани парвариш қилган оналарга нафақа тўлаш кўзда тутилган. Бундай нафақалар камида бир йил умумий иш стажига эга бўлган оналарга берилади. Ишлаб чиқаришдан ажраган ҳолда таҳсил кўраётган хотин-қизлар бундай нафақани иш стажи қанчалигидан қатъий назар олишлари мумкин.

Бизнинг республикамизда бундай нафақалар келгуси йилнинг 1 ноябридан. 35 сўм ҳажмида тўлана бошлайди.

* * *

Ш. ҲАКИМОВ: Мен ишбай асосида иш бажараман. Шу боисдан меҳнатга индивидуал ишбай ҳақ тўлаш тартиби тўғрисида маълумот беришингизни илтимос қиламан.

Жавоб: Меҳнатга индивидуал ишбай ҳақ тўлаш — ишбай ҳақ тўлаш системасининг бир тури бўлиб, унда индивидуал ишлаб чиқариш нормаси (вақт нормаси) ва ишбай баҳолар қўлланилади, ходимнинг иш ҳақи эса унинг индивидуал тарзда амалда ишлаб чиқарган маҳсулотига боғлиқ. Меҳнатга индивидуал ишбай ҳақ тўлаш ишчининг ўз меҳнати натижаларидан шахсий моддий манфаатдорлигининг кучайишига ёрдам беради. Ишбай баҳо ишчининг шахсий разрядларининг тариф ставкасига асосланиб эмас, балки, ишлаб чиқариш нормасига (вақт нормасига) ҳамда бажарилаётган ишнинг разряди учун белгиланган ишбай тариф ставкасига асосланиб аниқланади. Ўзбекистон ССР Меҳнат қонунлари кодексининг 114-моддасига мувофиқ, агар коллектив шартномала назарда тутилган бўлса, ишлаб чиқариш характерига кўра ишбай ишчиларга ўзларига берилган разряддан пастроқ разряддаги ишларни бажариш топширилганда, халқ хўжалиги тармоқларида бундай ишларни бажараётган ишчиларга ўз разрядлари билан бажарилган иш разряди ўртасидаги фарқ тўланиши керак. Бу фарқ амалда ишлаб берилган вақт учун тўланади.

Ишбай ишчи ҳар хил ишбай баҳолар белгиланган турли ишларни бажарган тақдирда унинг умумий ишбай иш ҳақи ҳар бир бажарилган иш тури бўйича тўланадиган ҳақи асосида ҳисоблаб чиқилади. Меҳнатга индивидуал ишбай ҳақ тўлаш ҳар бир ишчи меҳнатининг натижаларини ўлчаб ва ҳисобга олиб бўладиган ишлаб чиқариш участкаларида, масалан, машинасозликда, саноатнинг тўқимачилик ва бошқа соҳаларида, станокда қилинадиган ишларда қўлланилади.

* * *

Д. РАҲМАТОВ: Агар ишчи бир ойлик синов муддати пайтида касал бўлиб қолса, шу касал бўлган кунлари синов муддатига қўшиладими?

Жавоб: Ишчи ва хизматчилар бир ойлик синов муддати мобайнида вақтинча меҳнатга лаёқатсиз бўлиб қолсалар, ёки ўзрли сабабга кўра ходим ишда бўлмай қолса, вақтинчалик меҳнатга лаёқатсиз вақти ва бошқа даври синов муддатига қўшилмайди.

◆ ФАН ВА ТЕХНИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

ЧЎЛ УЧУН ЭЛЕКТР СТАНЦИЯ

Тошкент политехника институти Навоий филиали физика лабораториясидаги лампочкани қуёш... ёқди. Шу митти станциядаги электр энергиясини галий, мишьяк ва алюминий асосида яратилган нур ўзгартгич прибор ҳосил қилади. Саноатимиз шундай приборларни ишлаб чиқармоқда. Физика кафедрасининг олимлари эса приборнинг техник ускуналарини ишлаб чиқдилар.

Параболик кўзгу системаси қуёш нурини тутиб уни ўзгартгичнинг юзига йиғиб туширади. Автоматика қуёш ҳаракатини кузатиб бориб, кўзгуни энг кўп нур тушадиган ҳолатда ўрнатиб туради.

Ҳозир навоийлик олимлар нур йиғадиган системаларни жилоланган алюминийдан, органик ойна ва оддий деразa ойнасидан ва ҳаттоки.. керамикадан ясамоқдалар.

Қуёш фотоэлектрик станцияси қуёш чиқадиган ҳамма ерда ишлай олади.

Олимлар беш йиллик охирига бориб шундай станциянинг чўпон ўтовини ёритадиган ва иситадиган, телевизор, холодильник ва бошқа рўзғор приборларини ишлата оладиган вариантини яратиш ниятидадир. Уни оддий юк машинасига ўрнатиш мумкин бўлади. Ўшанда қуёш ҳосил қилган электр станцияси чўлнинг олис жойларидаги чуқурга ўрнатилган насосларнинг сув кўтаришига имкон беради ёки посёлкалар ва электр линияларидан четда турувчи радиореле линияларига ток беради.

Митти станциянинг схемаси ўзгартгич ва нур йиғувчидан иборат. Бундай станциялар сонини кўпайтириб ёки озайтириб, керакли қувватдаги фотоэлектрик станция яратиш мумкин. Бу блокка аккумулятор ҳам қўшилса станция кеча-ю-кундуз ток бераверади.

ЭЛЕКТРОН ГРАДУСНИК

Шиша градусник неча ўнлаб йил яхши хизмат қилиб, энди истеъфога чиқмоқда. Ленинградлик мутахассислар яратган рақамли электрон термометр унинг ўрнини олади. Львов биофизик приборлар заводи шу термометрни ишлаб чиқаришни ўзлаштирмоқда.

Чоғроқ ён дафтарчадек келадиган бу янгиликнинг электрон қўл соатиники сингари таблоси бор. Сим орқали приборга боғланган митти термодатчик температурани ўлчаб беради. Шунинг учун битта термометр билан юзлаб кишиларнинг ҳароратини ўлчаб чиқиш мумкин бўлади.

Шиша градусник мўрт бўлиб, ичида симоби бор: синган термометрдан тўкилган ҳатто шу икки грамм модда ҳам одамларга хатарлидир. Датчиклар эса синмайди, таблосидаги рақамлар кундузи ҳам, кечаси ҳам равшан кўриниб туради. (ЎзТАГ).

Редактор
Ш. О. УБАЙДУЛЛАЕВ

3 ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

20 СЕНТЯБРЬ, 1982 й.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

Ҳафталик программа

20 СЕНТЯБРЬ—ДУШАНБА

Марказий телевидениенинг «Восток» программаси

17.30 Оғир атлетика бўйича жаҳон ва Европа чемпионати. Югославиядан олиб кўрсатилади. 17.55 «Ёшлар адреслари». 18.55 Футбол шарҳи. 19.25 «Партия планлари — халқ планлари». Экибастуз ёнилғи-энергетика комплексини ривожлантириш ҳақида. 19.55 «Тасқара Эльза». Телевизион спектакль премьераси. 21.30 «Время». 22.15 Давлат Марказий концерт залида совет қўшиқларидан концерт. 23.35 «Дунё воқеалари». 23.50 «Вешенск қарағайлари». 24.00 Спорт гимнастикаси бўйича СССР чемпионати. Челябинскдан олиб кўрсатилади.

Марказий телевидениенинг иккинчи программаси

18.30 Янгиликлар. 18.45 «Кабутарлар Кияризахла яшайди». Бадиий фильм. 20.05 «Қадрдон ўлкамда». Фильм-концерт. 20.15 «Чўлдаги боғлар». Телевизион ҳужжатли фильм (Тошкент). 20.30 «Тунингиз ҳайрли бўлсин, кичкинтойлар». 20.45 «Халқаро панорама». 21.30 «Время». 22.15 Телевизион ҳужжатли фильм. 22.30 Хоккей бўйича СССР чемпионати. МАСК — «Крылья Советов». 2 ва 3-даврлар. В. И. Ленин номли Марказий стадионнинг Спорт саройидан олиб кўрсатилади.

Узбекистон телевидениесининг программаси

I

18.00 Кўрсатувлар программаси. 18.05 «Тойчоқ». Болалар учун қўғирчоқ фильм. 18.15 Мактаб ўқувчилари учун. «Пионер дружиналари Бутуниттифоқ маршида». 18.45 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Советский воин» Тележурнал (рус). 19.30 «Ахборот» (рус.). 19.45 СССР ташкил топганлигининг 60 йиллигига. «Дўстлик камалаги». Кинопрограмма. 20.30 «Ахборот». 20.50 Ўзбекистон телевидениеси ва радиоси солистларининг концерти. 21.30 Москва. «Время». 22.15 «Бутун оламда нима гап?». Халқаро аҳвол кундалиги. 22.30 Телевидение экранида биринчи марта. «Нон таъми». Кўп серияли бадиий фильм. 1-серия. 23.55 Янгиликлар.

II

18.05 Кўрсатувлар программаси. 18.10 «Куз новелласи». Ҳужжатли фильм. 19.00 «Юлдузлар одамларга хизмат қилади» (рус.). 19.30 «Диққат — табиат». Ҳужжатли фильм. 20.00 Янгиликлар. 20.20 СССР халқларининг қўшиқлари ва рақслари. 21.00 «Ўз ҳақимда сўзлайман». Ҳужжатли фильм. 21.30 МТ II.

21 СЕНТЯБРЬ — СЕШАНБА

Марказий телевидениенинг «Восток» программаси

9.00 «Время». 9.45 «Сен билан ёнма-ён». Телевизион ҳужжатли фильм. 10.05 «Ҳайр, ёз фасли». Мактаб ўқувчилари учун киноконцерт. 10.40 «Тасқара Эльза». Телевизион спектакль. 12.15 Шимол рус қўшиқлари. 12.45 Янгиликлар. 15.00 Янгиликлар. 15.20 «Қишлоқ коммунистларининг ишлари ва ташвишлари». Ҳужжатли фильмлар программаси. 16.10 «Биз билан бирга, худди биздек, биздан ҳам яхшироқ бажар!» ГДРдан олиб кўрсатилади. 17.10 П. И. Чайковский номли VII Халқаро конкурс қатнашчилари. Е. Устинова ва Д. Ёқубова ижро этади (вокал).

17.45 «Дўстимиз Ҳиндистон». Ҳужжатли фильм. 18.30 «Қувноқ нотачалар». 18.45 «Фан оламида». 19.15 «Дунё воқеалари». 19.30 Гнесинлар номли Давлат музика педагогика институти камер оркестрининг концерти. 19.55 СССР ташкил топганлигининг 60 йиллигига. «Ягона оилада». Туркманистон ССР. Туркманистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари М. Ғ. Ғапуров сўзи. Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. Санъат усталарининг концерти. 21.30 «Время». 22.05 «Ҳужжатли экран». Киноилова. 22.50 «Дунё воқеалари». 23.05 Оғир атлетика бўйича жаҳон ва Европа чемпионати. Югославиядан олиб кўрсатилади. 23.35 Гвинея-Бисау Республикаси артистларининг концерти.

Марказий телевидениенинг иккинчи программаси

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.20 «Барча жонзот». Илмий-оммабоп фильм. 9.35 ва 10.45 Табиатшунослик. 2-синф. Куз белгилари. 9.55 «Йўл Чара орқали ўтади». Илмий-оммабоп фильм. 10.15 ва 14.20 Француз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун. 11.05 В. В. Маяковский. «Ғаройиб саргузашт». 11.35 ва 12.35 Совет давлати ва ҳуқуқи асослари. 8-синф. Социалистик жамиятда ҳуқуқ ва ахлоқ. 12.00 Шахмат мактаби. Оқ руҳ. 13.00 Қадимий рус санъати. 2-кўрсатув. 13.30 Д. И. Фонвизин «Думбул бойвачча». («Норасида»). 14.50 И. А. Бунин. Ҳаёти ва ижоди саҳифалари. 15.50 Янгиликлар.

18.30 Янгиликлар. 18.45 «Санъат усталари». СССР халқ артисти Н. Рижов. Москва ҳарбий округи ашула ва рақс ансамблининг концерти. 20.30 «Тунингиз ҳайрли бўлсин, кичкинтойлар». 20.45 Тинчликни сақлаш Совет комитетининг раиси Ю. А. Жуков суҳбати. 21.30 «Время». 22.05 «Кунлар ва тунлар». Бадиий фильм.

Узбекистон телевидениесининг программаси

I

11.25 Кўрсатувлар программаси. 11.30 Математика. Ўзгарувчили тенглик ва тенгсизлик. 12.00 «Анъаналарга садоқат». Телевизион фильм. 12.30 Адабиёт. Ғ. Ғулом поэзиясида ватанпарварлик ва интернационализм мавзулари. 13.00 «Нон таъми». Кўп серияли бадиий фильм. 1-серия.

18.00 Кўрсатувлар программаси. 18.05 «Ширин эртак». Қўғирчоқ фильм. 18.20 Кичик ёшдаги мактаб ўқувчилари учун. «Сўз кетидан сўз келар» (такрорий). 18.40 «Қизиқарли учрашувлар». Ёш мухбирларнинг Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти, академик Эркин Юсупов билан учрашуви. 19.30 «Ахборот» (рус.). 19.45 «Асрларга тенг тош». Телевизион фильм («Ўзбекфильм»). 20.00 «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетаси — бизнинг меҳмонимиз». 20.30 «Ахборот». 20.50 «Рақс гулдастаси». Концерт. 21.30 Москва. «Время». 22.05 «Хирмонингизга барака». 22.35 Телевидение экранида биринчи марта. «Нон таъми». Кўп серияли бадиий фильм. 2-серия. 23.35 Янгиликлар.

II

18.10 Кўрсатувлар программаси. 18.15 «Стюардесса». Телевизион бадиий фильм. 18.50 Эстетика асослари. Эстетиканинг асосий категориялари. Гўзаллик ва хунуклик. 19.30 Реклама. 19.45 «Ҳаёт остонасида». Телевизион фильм. 20.00 Янгиликлар. 20.30 «Дафна гулчамбари». Телеспектакль (рус). 21.30 МТ II.

22 СЕНТЯБРЬ — ЧОРШАНБА

Марказий телевидениенинг «Восток» программаси

9.00 «Время». 9.40 Мультфильмлар программаси. 10.10 «Қўшиқларимиз, парвоз эт». Концерт. 10.55 «Киносаёҳатчилар клуби». 11.55 Ишлаб чиқариш гимнастикаси. 12.25 Янгиликлар. 15.00 Янгиликлар. 15.20 «Океан». Телевизион ҳужжатли фильм. 16.20 Балет артистларининг концерти. 16.45 «Горнчилар, қаердасиз?» 17.30 «Инсон — ер хўжайини». Кўрсатувни «Известия» газетасининг шарҳловчиси А. Ивашенко олиб боради.

18.20 «Жаҳон халқларининг ижоди». Сербия фольклори. 18.45 Оғир атлетика бўйича жаҳон ва Европа чемпионати. Югославиядан олиб кўрсатилади. 19.15 «Дунё воқеалари». 19.30 Алкоголизм ҳақида суҳбатлар. 20.00 «Очилган қўриқ». Кўп серияли бадиий фильм. М. Шолоховнинг шу номли асари асосида. 1-серия. 21.30 «Время». 22.05 «Рус музейи». 1-фильм. 22.30 «Дунё воқеалари». 22.45 Омск телевидениесининг программаси.

Марказий телевидениенинг иккинчи программаси

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.20 «Бизнинг қурилиш». Илмий-оммабоп фильм. 9.35 ва 10.35 Астрономия. 10-синф. Юлдузли осмон. 10.05 ва 14.20 Немис тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун. 11.05 Ҳунар-техника билим юртларининг ўқувчиларига. Тарих. Коллективлаштириш йўлидан. 11.35 ва 12.35 Умумий биология. 9-синф. Ч. Дарвиннинг ҳаёти ва қарашлари. 12.05 «Фёдор Трофимович ва боқалар». 5 кўрсатув. 13.15 Ўқитувчи экрани. География. 5-синф. Жойнинг плани. 13.35 «Сен қонунни биласанми?». 14.50 А. Н. Островский «Сепсиз қиз». 15.50 Янгиликлар.

18.30 Янгиликлар. 18.50 «Инсон ва қонун». Спорт программаси: 19.20 Бадиий гимнастика бўйича СССР кубоги ва чемпионати. Ленинграддан олиб кўрсатилади. 20.00 Футбол бўйича СССР чемпионати. «Қайрат» — «Спартак». Олмаотадан олиб кўрсатилади. 20.45 «Тунингиз ҳайрли бўлсин, кичкинтойлар». 21.00 «Духовой оркестр чалади». Телевизион кўрик-конкурс. Таллиндан олиб кўрсатилади. 21.30 «Время». 22.05 «Роза хола ҳаммасини жой-жойига қўяди». Телевизион бадиий фильм премьераси (ВХР). 23.00 «Спорт ҳафталиги».

Узбекистон телевидениесининг программаси

I

11.25 Кўрсатувлар программаси. 11.30 Физика. Электр магнит тебранишлар. 12.00 «Қувонч». Болалар учун фильм-концерт. 12.30 «Нон таъми». Кўп серияли бадиий фильм. 2-серия.

18.00 Кўрсатувлар программаси. 18.05 «Ҳамма гап қалпоқда». Мультфильм. 18.20 Болалар учун. «Эврика». 19.00 Футбол бўйича СССР чемпионати. «Пахтакор» — «Динамо» (Москва). «Пахтакор» Марказий стадионидан олиб кўрсатилади. Танаффус пайтида — «Ахборот» (рус.). 20.45 «Ахборот». 21.05 Лирик концерт. 21.30 Москва. «Время». 22.05 «Республиканинг шолизорларида» 22.25 Телевидение экранида биринчи марта. «Нон таъми». Кўп серияли бадиий фильм. 3-серия. 23.45 Янгиликлар.

II

18.05 Кўрсатувлар программаси. 18.10 «Тентаклар». Телевизион бадиий фильм (рус). 19.20 Совет давлати ва ҳуқуқи асослари. СССР Конституцияси — ҳаётимизнинг асосий қонуни. 19.50 «Нафосат билан учрашув». Телевизион фильм. 20.00 Янгиликлар. 20.20 «Китоб дўстлари» (рус). 20.50 «Кошкар». Телевизион фильм. 21.00 Ўқитувчи экрани. Чет тиллар бўйича 4-синф дарсликларининг структураси ва мазмуни (рус.). 21.30 МТ II.

23 СЕНТЯБРЬ — ПАЙШАНБА

Марказий телевидениенинг «Восток» программаси

9.00 «Время». 9.40 «Горнчилар, қаердасиз!». 10.25 «Очилган қўриқ». Кўп серияли бадиий фильм. 1-серия. 11.55 Т. Вольская чалади (домбра). 12.15 «Биз БАМни қураяпмиз». 12.45 Янгиликлар. 15.00 Янгиликлар. 15.20 Телевизион ҳужжатли фильмлар программаси: «Усталар», «Ўрмонларнинг хўжайини». 16.10 «Бил ва уддала». Мактаб ўқувчилари учун илмий-ўқув программаси. 16.35 «Совет тасвирий санъатида коммунист образи». Кўрсатувда СССР халқ рассоми Д. Налбандян иштирок этади.

17.30 Халқ оҳанглари. 17.45 Шахмат мактаби. Разрядлилар синфи. 18.15 А. Вампилов. «Деразаси далага қараган уй». Телевизион спектакль. 18.45 Рус композиторларининг романслари. 19.15 «Дунё воқеалари». 19.30 «Озиқ-овқат программаси — умумхалқ иши». Иркутск область ёғоч тайёрловчилари ва ўрмончи химикларининг иш тажрибаси ҳақида. 19.55 «Очилган қўриқ». Кўп серияли бадиий фильм. 2-серия. 21.30 «Время». 22.05 Оғир атлетика бўйича жаҳон ва Европа чемпионати. Югославиядан олиб кўрсатилади. 22.30 «Дунё воқеалари». 22.45 «Нима? Қаерда? Қачон?». 23.55 Совет композиторларининг лирик қўшиқлари. Телевизион викторина.

Марказий телевидениенинг иккинчи программаси

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.20 «У ерда, ҳали йўллар йўқ жойда». Илмий-оммабоп фильм. 9.35 ва 10.45 Табиатшунослик. 4-синф. Қуёш ва қуёш системаси. 9.55 «Нида ва кундузлар». Илмий-оммабоп фильм. 10.15 ва 13.05 Испан тили. 11.05 Ҳунар-техника билим юртларининг ўқувчиларига. Жамиятшунослик. Тарихни материалистик тушуниш. 11.35 ва 12.35 Музика. 3-синф. СССР халқларининг куйлари. 1-кўрсатув. 12.05 «Сиз яратган боғ». 13.35 «Сенинг ленинча кутубхонанг»: «Материализм ва эмпириокритицизм». 1-кўрсатув. 14.20 «Қора қисқичбақа панжасида». Бадиий фильм (субтитр билан). 15.50 Янгиликлар.

18.30 Янгиликлар. 18.45 «Капитанлар». Бадиий фильм. 19.50 М. Глинка. Катта секстет. 20.15 «Меҳнат шон-шуҳрати байроқдорлари». Брянск машинасозлик заводи. 20.30 «Тунингиз ҳайрли бўлсин, кичкинтойлар». 21.30 «Время». 22.05 «Кельбажар қариялари». Телевизион ҳужжатли фильм. 22.30 Хоккей бўйича СССР чемпионати. «Крылья Советов» — «Трактор». 2 ва 3-даврлар. В. И. Ленин номли Марказий стадионнинг Спорт саройидан олиб кўрсатилади.

Узбекистон телевидениесининг программаси

I

11.25 Кўрсатувлар программаси. 11.30 «Качканар». Ҳужжатли фильм. 12.00 Кичкинтойлар учун. «Фонарик» (рус.). 12.30 «Нон таъми». Кўп серияли бадиий фильм. 3-серия.

18.00 Кўрсатувлар программаси. 18.05 «Булоқ бошидаги воқеа», «Алдаркўса». Болалар учун мультфильмлар. 18.30 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Сенинг замондошинг». 19.00 «Ҳаёт каби тирик». Илмий-оммабоп программа. 19.30 «Ахборот» (рус.). 19.45 «Мангу қарздор». Телевизион фильм. 20.00 «Дунё воқеалари». 20.30 «Ахборот». 20.50 М. Тешабоева ва Р. Қурбонов ижросида халқ қўшиқлари. 21.30 Москва. «Время». 22.05 «Хирмонингизга барака». 22.25 Телевидение экранида биринчи марта «Нон таъми». Кўп серияли бадиий фильм. 4-серия. 23.40 Янгиликлар.

II

18.10 Кўрсатувлар программаси. 18.15 «Инсон Иван Чижиков». Телевизион бадиий фильм (рус.). 19.00 Реклама. 19.20 Эстетика асослари. Эстетиканинг асосий категориялари. Гўзаллик ва хунуклик (рус.). 20.00 Янгиликлар. 20.20 «Қария». Телевизион бадиий фильм (рус.). 21.30 МТ II.

24 СЕНТЯБРЬ — ЖУМА

Марказий телевидениенинг «Восток» программаси

9.00 «Время». 9.40 Мультфильмлар программаси. 10.10 «Очилган қўриқ». Кўп серияли бадиий фильм. 2-серия. 11.45 Нижневартовск шаҳар нефтчилар бадиий коллективларининг концерти. «Беш йиллик — ҳар биримизнинг ишимиз». «Нима эксанг, шуни оласан». Телевизион ҳужжатли фильм. 13.05 Янгиликлар. 15.00 Янгиликлар. 15.20 «Ер ва эл». Ҳужжатли фильм (Яман Араб Республикаси). 15.50 Р. Шуман. «Крейслериана». 16.25 «Экономика тежамли бўлиши керак». 16.35 «Рус тили». 17.05 «Москва ва москваликлар».

17.35 «Эртак ҳузурида меҳмонда». «Шоҳ Султон ҳақида эртак». 19.15. «Дунё воқеалари». 19.30 Арманистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар Рузанна ва Карина Лисицианлар куйлайди. 19.50 «Очилган қўриқ». Кўп серияли бадиий фильм. 3-серия. 21.30 «Время». 22.15 Концерт-вальс. 23.00 «Дунё воқеалари». 23.15 «Оловли маржон». Телевизион ҳужжатли фильм.

Спорт программаси: 23.45 Оғир атлетика бўйича жаҳон ва Европа чемпионати. Югославиядан олиб кўрсатилади. 00.15 Хоккей бўйича СССР чемпионати. «Динамо» (Рига) — «Спартак». 3-давр. Ригадан олиб кўрсатилади.

Марказий телевидениенинг иккинчи программаси

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.20 «Трассадаги посёлка». Илмий-оммабоп фильм. 9.35 ва 10.35 Тарих. 4-синф. Москва — рус давлатининг пойтахти. 10.05 ва 14.05 Инглиз тили. 11.05 Ҳунар-техника билим юртларининг ўқувчиларига. Умумий биология. Табиий ва сунъий танлаш. 11.35 ва 12.35 Тарих. 7-синф. Ватанимиз территориясидаги қадимий давлатлар. 12.05 Д. Д. Шостакович. 13.05 Ўқитувчи экрани. География. 8-синф. Электроэнергетика. 13.35 Қадимий Греция санъати. 14.35 «Сенинг ленинча кутубхонанг». «Материализм ва эмпириокритицизм». 2-кўрсатув. 15.05 «Улуғ Ватан уруши». Киноэпопея. 1-фильм. «1941 йилнинг 22 июни». 15.55 Н. Асеев поэзияси. 16.35 Янгиликлар.

18.30 Янгиликлар. 18.50 «Таъқиб этилган пойга». Бадиий фильм. 20.15 «Сен ишлашни биласанми?» Ҳужжатли фильм. 20.30 «Тунингиз ҳайрли бўлсин, кичкинтойлар». 20.45 «Хатларингиз асосида». Музикали программа. 21.30 «Время». 22.15 Хоккей бўйича СССР чемпионати. «Сокол» — МАСК. 2 ва 3-даврлар. Киевдан олиб кўрсатилади.

Узбекистон телевидениесининг программаси

I

11.25 Кўрсатувлар программаси. 11.30 Рус адабиёти. А. С. Пушкиннинг эркесвар лирикаси. 12.00 Болалар учун. «Қўшиғим, жон қўшиғим» (такрорий). 12.35 «Дастлабки қадамлар даври». Ҳужжатли фильм. 13.05 «Нон таъми». Кўп серияли бадиий фильм. 4-серия.

18.00 Кўрсатувлар программаси. 18.05 «Қўрқинчли ҳайвон». Болалар учун қўғирчоқ фильм. 18.15 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Биз — 80-йиллар комсомоллари». 18.45 «Ижод саҳифалари». М. Авезов туғилган куннинг 85 йиллигига 19.30 Ахборот» (рус.). 19.45 СССР ташкил топганлигининг 60 йиллигига. «Ҳужжатли кино экрани». 20.30 «Ахборот». 20.50 «Мақом тароналари». Концерт. 21.30 Москва. «Время». 22.15 «Чорвачилик — зарбдор фронт». 22.30 «Озод Ватанимиз, ортсин шон-шуҳратинг!». СССР ташкил топганлигининг 60 йиллигига бағишланган иттифоқдош республикалар телевизион фестивали. Қозоғистон телевидениесининг программаси. Кўрсатув тугагач— Янгиликлар.

II

18.10 Кўрсатувлар программаси. 18.15 «Ювош келин». Телевизион бадиий фильм (рус.). 19.20 «Дўстлик қўшиқлари». Концерт. 20.00 Янгиликлар. 20.20 КПСС Марказий Комитетининг май (1982 й.) Пленуми қарорлари — ҳаётга!». «Озиқ-овқат программаси — умумхалқ иши». 20.50 Красносельск заргарлари». Телевизион фильм. 21.00 Ўқитувчилар учун консультация. Ўқитишнинг техник воситалари — ўқитувчининг фаол ёрдамчиси (рус). 21.30 МТ II.

25 СЕНТЯБРЬ — ШАНБА

Марказий телевидениенинг «Восток» программаси

9.00 «Время». 9.45 «Буратино кўргазмаси». 10.15 «Очилган қўриқ». Кўп серияли бадиий фильм. 3-серия. 11.55 «Советлар ва ҳаёт». 12.25 «Спортлото»нинг 39-тиражи. 12.35 «Ғолиблар». Фронтдош дўстлар клуби. 8-(62) армия гвардиячи ветеранларининг учрашувлари. 14.05 «Бугун — Пропагандист куни». Кўрсатувни КПСС Марказий Комитети пропаганда бўлими мудирининг биринчи ўринбосари Г. Л. Смирнов олиб боради. 14.35 Оғир атлетика бўйича жаҳон ва Европа чемпионати. Югославиядан олиб кўрсатилади. 15.00 «Рус музейи». 1-фильм. 15.30 «Дунё воқеалари». 15.45 Болалар учун фильм. «Буннебаке» (ГДР). 16.25 Озарбайжон ССР Давлат халқ рақс ансамблининг концерти. 16.55 Мультфильмлар программаси. 17.25 «Москва бўйлаб саёҳат», «Неглинка дарёси оқадиган жойда». Телевизион ҳужжатли фильмлар. 17.45 Сиёсий шарҳловчи Л. А. Вознесенский суҳбати.

18.05 «Мўъжизасиз-мўъжизалар». 19.20 «9-студия». Кўрсатувни сиёсий шарҳловчи В. С. Зорин олиб боради. 20.20 Союзлар уйининг Колонна залида санъат усталарининг концерти. 21.30 «Время». 22.15 «Кинопанорама». Спорт программаси. 23.45 Оғир атлетика бўйича жаҳон ва Европа чемпионати. Югославиядан олиб кўрсатилади. 00.15 Футбол бўйича СССР чемпионати. «Шахтёр» — «Динамо» (Минск). 2-тайм. Донецкдан олиб кўрсатилади. 01.00 Янгиликлар.

Марказий телевидениенинг иккинчи программаси

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.15 «Агар соғлом бўлай десанг!». 9.20 «Нодар Думбадзе». Телевизион ҳужжатли фильм. 9.50 «Тонгги почта» музикали программаси. 10.20 «Уфқ». Ленинграддан олиб кўрсатилади. 11.20 «В. Моцарт». Ре мажор сонатаси. РСФСРда хизмат кўрсатган артист В. Крайнев чалади. (фортепьяно). Фильм-концерт. 11.35 Халқ усулида эшкак эшиш бўйича Бутуниттифоқ мусобақалари. Днепропетровскдан олиб кўрсатилади. 12.05 «Таъқиб этилган пойга». Бадиий фильм.

Туркманистон телевидениесининг программаси

13.35 «Қорақум-дарё маршрутлари». «Оила қалби». Кўп болали қаҳрамон она Д. Данаторова оиласи ҳақида. Санъат усталари ва бадиий коллективлар концерти. 15.00 «Кинотомошабин ҳамроҳи». 15.45 «Музикали киоск». 16.15 «Москва дарёсида ёз». Телевизион ҳужжатли фильм. 16.25 «Тропининлар». Телевизион бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар.

19.15 Улуғ Октябрнинг 65 йиллигига. «Бизнинг биография». «1964 йил». 20.15 Халқаро обзор. 20.30 «Тунингиз ҳайрли бўлсин, кичкинтойлар». 20.45 «Здоровье» илмий-оммабоп программаси. 21.30 «Время». 22.15 «Муҳаббатнома». Бадиий фильм.

Узбекистон телевидениесининг программаси

9.55 Кўрсатувлар программаси. 10.00 Янгиликлар. 10.10 Телевизион миниатюралар театри. 10.55 «Олтин соат». Бадиий фильм. 12.15 «Инсон болаликдан бошланади». 12.45 «Шахмат мактаби». 13.15 ҚҚАССР ва республика областлари театрларининг телевизион фестивали. А. Гельман. «Мукофот». «Ёш гвардия» театрининг спектакли.

16.55 Кўрсатувлар программаси. 17.00 «Дўстлик экрани». Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон телевидениеларининг биргаликдаги программаси. 18.00 «Энг биринчи». Мультфильм. 18.20 Болалар учун. «Қувноқлар даврасида». 18.45 «Оламга саёҳат». Кинокўрсатув. 19.30 «Ахборот». (рус.) 19.45 М. Қориёқубов номли Ўзбек Давлат филармонияси «Шодлик» ансамбли солистларининг концерти. 20.30 «Ахборот». 20.50 «Меъморлар суҳбати». СССР Архитекторлар союзининг Марказий уйи. 21.30 Москва. «Время». 22.15 «Ғариблар». Ҳамза номли Ўзбек Давлат академик драма театрининг спектакли. Спактакль тугагач — Кўрсатувлар программаси.

Тожикистон телевидениесининг программаси

16.55 Кўрсатувлар программаси. 17.00 «Дўстлик экрани».

18.00 «Пионер» студияси кўрсатади. 19.00 Янгиликлар. 19.20 «Деҳқонлар меҳнатини шарафлаймиз». 19.55 «Архангельскда кув». Кинолавҳа. 20.00 «Ахбор».

26 СЕНТЯБРЬ—ЯКШАНБА

МАШИНАСОЗЛАР КУНИ

Марказий телевидениенинг «Восток» программаси

9.00 «Время». 9.45 С. Прокофьев ва П. Сарате асарлари. 10.00 «Будильник». 10.30 «Совет Иттифоқига хизмат қиламан!». 11.30 «Здоровье» илмий-оммабоп программаси. 12.15 «Тонгги почта» музикали программаси. 12.45 «Совет Иттифоқи чет эллик меҳмонлар нигоҳи билан». 13.00 «Қишлоқ янгиликлари». 14.00 «Музикали киоск». 14.30 М. Горький. «Егор Буличев ва бошқалар». Фильм спектакль. 17.00 «Бугун—Машинасозлар куни». Кўрсатувда СССР асбобсозлик, автоматлаштириш воситалари ва бошқарув системалари министри М. С. Шкабардня иштирок этади. 17.15 «Табрикларимизни қабул этинг». Машинасозлар учун концерт.

18.00 Оғир атлетика бўйича жаҳон ва Европа чемпионати. Югославиядан олиб кўрсатилади. 18.30 «Халқаро панорама». 19.15 Мультфильмлар. 19.50 «Киносаёҳатчилар клуби». 20.50 Телевизион бадиий фильм премьераси. 21.30 «Время». 22.00 Оғир атлетика бўйича жаҳон ва Европа чемпионати. Югославиядан олиб кўрсатилади. 22.30 «Эркак ва аёллар». Фильм-концерт. 23.40 Янгиликлар.

Марказий телевидениенинг иккинчи программаси

9.00 «Зарядкага сафланинг!». 9.20 Машинасозлар кунига бағишланган ҳужжатли фильмлар программаси: «Атоммаш — бригада» (Ростов-дон), «Заводим — фахрим» (Тошкент), «Бригада наряди ҳақида ўйлар» («Киевнаучфильм»). 10.15 «Муҳаббатнома». Бадиий фильм. 11.45 «Ҳайвонот оламида». 12.45 «1982 йил қўшиқлари». 13.25 «Эртак ҳузурида меҳмонда». «Шоҳ Султон ҳақида эртак». 15.05 Ҳужжатли фильмлар программаси: «Қора олтин излаб», «Янги товарлар» (Ҳиндистон). 15.35 Мультфильм. 15.45 «Ёшлар адреслари». 16.45 «Жаноб олийларининг адъютанти». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 5-серия.

18.00 Улуғ Октябрнинг 65 йиллигига. «Бизнинг биография». (1965 йил). 19.00 Тўпли хоккей бўйича СССР кубоги. «Зоркий» — «Динамо» (Москва). 2-тайм. «Олимпийский» спорт комплексидан олиб кўрсатилади. 19.45 «Мухбирларимиз ҳикоя қиладилар». 20.15 Ҳужжатли фильм. 20.30 «Тунингиз ҳайрли бўлсин, кичкинтойлар». 20.45 «Сербия бўйлаб». Кинопрограмма. 21.30 «Время». 22.00 «Трасса». Бадиий фильм («Ленфильм» ва ЧССР).

Узбекистон телевидениесининг программаси

9.55 Кўрсатувлар программаси. 10.00 Янгиликлар. 10.10 СССР ташкил топганлигининг 60 йиллигига. «Даврамизга марҳабо!» ҚҚАССР ва Ўзбекистон областлари бадиий ҳаваскорлик коллективларининг телевизион фестивали. Экранда — Наманган области (такрорий). 12.15 Мактаб ўқувчилари учун. «Қувноқ стартлар». 13.15 «Ўзбекистон спорти». 13.45 «Шудринг». Телевизион бадиий фильм (рус.) 14.50 «Ижорскликлар». Телевизион ҳужжатли фильм. 15.20 Реклама.

18.00 Кўрсатувлар программаси. 18.05 Болалар учун фильм. «Парижга йўл». 18.30 Болалар учун «Бойчечак». 19.00 «Бугун — машинасозлар куни». 19.30 «Ахборот» (рус.). 19.45 Телевизион миниатюралар театри. (такрорий). 20.30 «Ахборот». 20.50 Ўзбекистон санъат усталарининг концерти. Союзлар уйининг колонна залидан трансляция пайтида ёзиб олинган. 21.30 Москва. «Время». 22.00 «Хирмонингизга барака». 22.20 «50-парвоз ёши». Чкалов номли Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасининг 50 йиллигига (такрорий). 23.40 Кўрсатувлар программаси.

Қирғизистон телевидениесининг программаси.

17.00 Кўрсатувлар программаси. 17.05 Экран — болаларга. 17.40 «Қуёшдан нурафшон». Ҳужжатли телефильм. 18.40 «Момоер». СССР халқ артистлари А. Токомбоева ва Ч. Бозорбоев иштирокида фильм балет. 19.50 «Куз томошалари». Фильм-концерт. 20.10 «Новинки» киноклуби. 21.10 «Қирғизтелефильм» кўрсатади. «Ҳайкалтарош Содиқов». 21.30 МТ II.

● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА

МАРКАЗИЙ «ПАХТАКОР» СТАДИОНИДА

22 СЕНТЯБРЬ СОАТ 19.00 ДА

СССР биринчилиги учун
ОЛИЙ ЛИГАНИНГ

«ПАХТАКОР» (Тошкент)—«ДИНАМО» (Москва)
КОМАНДАЛАРИ ЎРТАСИДА

ФУТБОЛ

«ПРИБОРЛАР» САЛОНИ БИНОСИДА

22 СЕНТЯБРЬ, СОАТ 10.00 ДА

ПЕНЗАДАГИ «ЭЛЕКТРОМЕХАНИКА» ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИДА ТАЙЁРЛАНАЁТГАН ВА ЎЗЛАШТИРИЛАЁТГАН МАЪЛУМОТЛАР ТАЙЁРЛАЙДИГАН ҚУРИЛМАЛАРНИНГ ПАРАМЕТРЛАРИ ВА ИШЛАТИШ ИМКОНИЯТЛАРИ» **деган мавзуда**

СЕМИНАР ЎТКАЗИЛАДИ

Докладчилар— Пензадаги «Электромеханика» ишлаб чиқариш бирлашмасининг вакиллари.

Бизнинг адрес: Тошкент шаҳри, Оқтепа майдони, Ғ. Ғулом кўчаси, 2-уй.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 78-02-38, 78-40-43.

КРЕДИТ

ҚИММАТБАҲО МАИШИЙ ВА МАДАНИЙ БУЮМЛАРНИ ХАРИД ҚИЛИШНИНГ ҚУЛАЙ ФОРМАСИДИР.

«ТАШХОЗТОРГ»НИНГ ҚУЙИДАГИ МАГАЗИНЛАРИДАН ТОВАРЛАРНИ КРЕДИТГА СОТИБ ОЛИШИНГИЗ МУМКИН:

4—Фарҳод кўчаси, 17«а»-уй.
5 — «Техника рўзғорда» —Марказ —14, Ўзбекистон ССР 50 йиллиги проспекти, 24-уй.
8— Черданцев кўчаси, 22-уй.
9— Строительная кўчаси, 1-уй.
10— Фарҳод ярмаркаси.
11— Энгельс кўчаси, 46-уй.
16—П. Морозов кўчаси, 15-уй.
17—Сергели бозори.
18— Сельмаш кўчаси, 1-уй.
20—2-ТТЗ турар жой массиви, 2-уй.
24—2-Шимоли-Шарқ массиви.
25— Навоий кўчаси, 24-уй.
28—Оқтепа майдони.
31—Боткин кўчаси, 7-уй.
33—Б. Хмельницкий кўчаси, 1-уй.
34—М. Ҳасанова кўчаси, 33«а»-уй.

БУНДАН ТАШҚАРИ 9, 10, 11, 16, 17, 18, 20, 24, 25, 28, 33, 34-МАГАЗИНЛАРИДА ҚУЙИДАГИЛАР КРЕДИТГА СОТИЛМОҚДА:

Мамлакатимизда ва чет элларда қўлда тўқилган гиламлар; чет элда ишлаб чиқарилган мебель гарнитурлари. Баҳоси 3 минг ва ундан ортиқ;

Хива гилам комбинатида тўқилган гиламлар.

Ишчи, хизматчи, аспирант, Совет Армияси офицери ва ҳарбий хизматчиларга товарлар кредитга, уларнинг 4 ойлик меҳнат ҳақидан (оклад, стипендия) ошмайдиган суммага 12 ойлик муддат билан берилади. Кредит муддати 24 ой бўлганда 8 ойлик меҳнат ҳақи суммасидан ошмаслиги шарт.

«ТАШХОЗТОРГ».

«СОЮЗТОРГРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН АГЕНТЛИГИ.

«ТАШКЕНТДОРСТРОЙ» трестининг

ЎҚУВ ПУНКТИ
ҚУРСЛАРГА

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Курсларда ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда учинчи классли (профессионал) **«С» категориядаги ва ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда «Е» категориядаги автомобиль ҳайдовчилари тайёрланади.**

Курсларга 18 ёшдан кам бўлмаган ва «Е» категориясидаги шоферликда камида уч йил иш стажи, Тошкент шаҳрида пропискаси бўлган граждандар қабул қилинадилар.

Ўқиш муддати меҳнат стажига қўшиб ҳисобланади.

ЎҚИШ МУДДАТИ —5 ой.

Машғулотлар рус тилида олиб борилади.

ҲУЖЖАТЛАР 10 ОКТЯБРГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Курсларга киришда қуйидаги ҳужжатларни тақдим этиш лозим: шоферлик комиссиясидан ўтганлиги тўғрисида медицина справкаси, 3 та фотосурат (3,5x4,5 бурчакли силлиқ қоғозга тўла форматда туширилган ҳолда), паспорт, ҳарбий билети, меҳнат дафтарчаси маълумоти тўғрисида ҳужжат.

Ўқув пункти 46-автобаза территориясида жойлашган.

Адрес: 23-автобуснинг «46-автобаза» бекати, 26, 30, 61-автобусларнинг «Янгиобод» бекати).

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 21/IX да **Баланд қоядаги аёллар,** 22/IX да **Рўйхатларда йўқ,** 23/IX да **Ҳар тўкисда бир айб.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 22/IX да **Ёшликда берган кўнгил,** 23/IX да **Заҳар ичган даъвогар.**

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА— 21/IXда **Сокин тонглар,** 22/IX да **Гуноҳкор авлиё.** 23/IXда **Зада бўлган пайғамбар.**

КИНО

20, 21 СЕНТЯБРДА

Ҳужжатли фильмлар:

«СОВЕТ СПОРТИНИНГ ЮЛДУЗЛАРИ» — **Кўкча.**

«ТИНЧЛИКДАН МУҲИМ НАРСА ЙЎҚ» — **Ғ. Ғулом номли.**

«НАШТАР №99» — **С. Раҳимов номли.**

«БУ ЕНГИЛ ОҚИБАТИ» — **Ўзбекистон ССР 25 йиллиги номли.**

«ЗВЕЗДОЧКА №32» — **Искра.**

Бадиий фильмлар:

«ШАХСИЙ ҲАЁТ» — **Фестиваль** (21.45, телефон 32-78-01), **Ҳамза номли** (тоқ соатларда, телефон 91-10-51), **Москва** (16, 18.45, телефон 39-11-76).

«БЎЙСУНМАС» — **Кўкча** (тоқ соатларда, телефон 46-23-16), **Восток** (тоқ соатларда, телефон 91-14-61). **С. Раҳимов номли** (18, 19.30 телефон 48-45-71).

«ПОЕЗД ТЎХТАДИ» — **Ўзбекистон ССР 25 йиллиги номли** (тоқ соатларда, телефон 53-65-87).

ХОККЕЙ БЎЙИЧА БОЛАЛАР-ЎСМИРЛАР МАКТАБИ

1972-73 йилларда туғилган болаларнинг

КОНКУРСЛИ ҚАБУЛИНИ ЎТКАЗАДИ

Конкурсли қабул Марказий «Юбилей» спорт саройида 1 октябргача душанба, чоршанба ва жума кунлари соат 9.00 дан 12.00 гача ва 16.00 дан 18.00 гача ўтказилади.

КИРУВЧИЛАР ЎЗЛАРИ БИЛАН СПОРТ ФОРМАСИ (кета, труси, футболка) ВА ХОККЕЙ БИЛАН ШУҒУЛЛАНИШ МУМКИНЛИГИ ТЎҒРИСИДАГИ ВРАЧ СПРАВКАСИГА ЭГА БЎЛИШЛАРИ ЛОЗИМ.

4 бет ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» («ВЕЧЕРНИЙ ТАШКЕНТ») —орган Ташкентского горкома КП Узбекистана и Ташгорсовета.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700000, Тошкент— ГСП. Ленин кўчаси, 41 ТЕЛЕФОНЛАР: секретариат: — 33-57-02, бўлимлар: партия турмуши — 32-53-66; саноат 32-53-83; қурилиш — 32-58-85; шаҳар хўжалиги—32-57-83; совет қурилиши ва ҳуқуқ —32-54-19; фан, мактаб ва олий ўқув юртлари 32-53-10; адабиёт ва санъат — 32-56-81; ахборот — 33-28-95; спорт ва ҳарбий-ватанпарварлик ишлари —32-55-32; хатлар — 33-79-70; эълонлар бўлими—33-81-42; нашриёт диспетчери 32-78-94; нашриёт телефон станциясининг навбатчилари—33-90-50.

Р—03193. Узбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси Тошкент шаҳри. В-2524. Индекс 64691.